

Nas tednik Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

LETO XI./STEVILKA 45

CELOVEC, DNE 12. NOVEMBRA 1959

CENA 1.50 ŠILINGA

Za dobro sosodstvo

Pred kratkim je bila izražena v nemškem tisku želja, da bi naj prihodnje leto postalo „leto pristne nege domovinske ljubezni vseh koroških rojakov in to ne le v besedah ampak v dejanju in ravnanju, v odnosu od človeka do človeka, od Korošca do Korošca“. Na to pristno krščansko misel navezuje prof. dr. Valentin Inzko svoja izvajanja, ki so izšla v nedeljski „Volkszeitung“ in jih tukaj v izviru podajamo tudi našim bralcem.

Uvodoma ugotavlja pisec, da življenje dveh narodov na Koroškem poraja probleme, ki jih je moč rešiti samo v duhu medsebojnega spoštovanja in strpnosti ter nadaljuje:

»Vemo, da je glede izvedbe državne pogodbe in zakona o manjšinskem šolstvu nekatere obveznosti še treba izpolniti.

Kot smo pravkar zvedeli, je zvezno ministrstvo za prosveto zaradi velikega števila dijakov v prvem razredu Državne realne gimnazije za Slovence odobrilo uvedbo vzporednega razreda. Dve leti pred sprejetjem zakona o manjšinskem šolstvu je zvezni prosvetni minister dr. Heinrich Drimmel z dekretom o ustanovitvi te srednje šole izpolnil stalno izraženo željo Slovencev na Koroškem. Nedavno izvedeno nadzorstvo in proslava ob zaključku minulega šolskega leta so mogle vsi javnost prepričati o dobrem uspehu te šole, kot je o tem tisk svojčas že poročal.

Naloga bližnje bodočnosti bo, da se uredniški ustanovitev v šolskem zakonu predvidenega posebnega oddelka šolske oblasti. Jasno je, da bo Avstrija obveznosti, ki jih je sama sprejela, tudi izpolnila. Samo po sebi umeven pogoj za urejen slovenski šolski pouk je tudi izvajanje nadzorstva po ustreznih organih. Treba je v tej zvezi pregledati učne načrte, izdajati metodična navodila, izdelovati razpredelnice učne snovi, pripravljati učne knjige in pripomočke, treba je ustanoviti delovne skupnosti in nadaljevalne tečaje za učitelje dvojezičnih šol ter v okviru Pedagoškega inštituta urediti poseben oddelke za potrebe dvojezičnega pouka. Treba je seveda tudi zagotoviti učiteljski naraščaj za dvojezične šole v duhu odkritega sodelovanja.

Pa tudi ostale kulturne zadeve slovenskega prebivalstva moramo v pravični meri upoštevati. Sredstev, ki jih država izdaja za razne kulturne ustanove ne bo moč odrekati tudi kulturnim društvom manjšine. Ob proslavi 40-letnice tudi ne bo moč preiti kmetijskih in gospodinskih šol manjšine. Bilo bi pravično, da bi delež na šolarja, ki ga država in dežela dajeta kot prispevek k vzdrževanju nemških kmetijskih in gospodinskih šol, bil priznan tudi istovrstnim zavodom Slovencev, od katerih imata dva pravico javnosti.

V prihodnjih mesecih se bomo prav poseben trudili, da gradimo v deželi bodočnost na strpnosti, miru in svobodi. Strpnost, mir in svoboda so vrednote izrednega pomena, ki jim ne smemo dajati neke zamegljene vsebine. Strpnost ne pomeni samo prenašanje bližnjega, ona pomeni in mora pomeniti: Priznanje lastne vrednosti sočloveka, njegovega lastnega mnenja, njegove drugačnosti, njegovega lastnega jezika in kulture.«

Pristanišče postalo ognjeni pekel

V morje plamenov se je spremenilo pristanišče Houston (USA), ki je središče za pomorski promet s petrolejem, katerega črpajo v pokrajini Teksas. Iz neznanega vzroka je na neki veliki, 12.000 tonski tankovski ladji, polni petroleja, izbrhnil požar, ki je kmalu povzročil eksplozijo ladje. Petrolej se je razlil po morski gladini in spremenil zaliv v en sam goreč pekel. Požar je zajel tudi naprave pristanišča. Za-

Pred skupščino Združenih narodov

Francoska bomba v Sahari

Na zahtevo Maroka se je prejšnji teden začela pred glavno skupščino Združenih narodov razprava o atomski bombi, ki jo namerava Francija v kratkem preizkusiti v Sahari.

Že dobro leto se govori o tej bombi, ki so jo francoski znanstveniki pripravili brez pomoči dosedanjih atomskih sil (Amerike, Sovjetske zveze in Anglije), čeprav je francoska vlada ponovno zahtevala od Angležev in Amerikancev pomoč glede tehničnih izkušenj ter dobave atomskega materiala.

Zastopnik Maroka je vložil pritožbo proti francoskemu atomskemu poskusu z utemeljitvijo, da utegne atomska eksplozija v Sahari izpostaviti nevarnosti žarčenja velike predele Sahare, povzročiti škodo na rastlinstvu ter izpostaviti v nevarnost prebivalce naselbin ob robu puščave. Nadalje je obdolžil Francijo, da hoče imeti lastno atomsko bombo iz zgolj politično-prestižnih vzrokov.

Francoski delegat je v pojasnilo dal nekaj podatkov o bombi ter poskušal ovreči trditve Maroka, s katerim simpatizira velika večina afriških in azijskih držav. De-

jal je, da je bomba, ki jo nameravajo preizkusiti Francozi, atomska in ne vodikova. Preizkusili jo bodo v puščavi, ki jo imenujejo po arabsko Tanezrouft (Puščava žeje), nekako 1000 km vstran od maroškega mesta Marrakesh. Nadalje je trdil, da je v krogu 1000 km od kraja, kjer nameravajo preizkusiti Francozi svojo atomsko bombo, manj človeških naselbin kot v istem območju ameriškega atomskega poskusnega središča v Nevadi ali sovjetskega v Sibiriji.

Blok afriško-azijskih držav je že predložil skupščini resolucijo, ki poziva Francijo, da odstopi od atomskega poskusa v Sahari. Vse izgleda, da bo resolucija sprejeta, vendar ne bo za Francijo obvezna, ampak bo imela samo značaj priporočila. Francija je že vnaprej izjavila, da kljub resoluciji ne bo odstopila od nameravane poskusa, razen, ako tudi Amerika, Sovjetska zveza in Anglija ustavijo svoje atomsko oboroževanje, kar pa se kljub vedno glasnejšemu govorjenju o atomski razorožitvi verjetno še ne bo zgodilo tako kmalu. Do tačas pa upa postati tudi Francija »atomska velesila«, čeprav z eno samo atomsko bombo.

Izbruh plemenskega sovraštva v Afriki

Belgijci imajo s svojimi afriškimi kolonijami vedno večje težave. V minulih tednih so ponovno izbruhnili težki nemiri v Kongu, neizmerno bogati pokrajini ob istoimenski reki, kjer izkopljejo največ urana na svetu. Belgijska vlada je sicer že pred časom naznanila svoj načrt, da tej svoji koloniji da postopoma samoupravo in politično samostojnost, toda prebivalcem Konga se to zdi prepočasno in zamorci obljubam belega moža sploh ne verjamejo več.

Istočasno pa Belgijci upravljajo tudi na Kongo meječi zamorski kraljestvi Ruanda in Urundi, kot pooblaščenca Združenih narodov. Ti dve kraljestvi bi naj prihodnje leto dobili samoopravo. Oblast bi naj prešla iz rok belgijskih uradnikov na domačine. Toda v pričakovanju svobode je izbruhnil srdit spor med domačini samimi. Ondi prebivata namreč dve zamorski ple-

meni in sicer Vatusi in Bahutu. Vatusi veljajo kot najbolj visokorastli ljudje na svetu in uživajo sloves najboljših bojevnikov v Afriki. Kljub temu, da jih je samo 300.000, pa že nad 4 stoletja vladajo nad 4 milijone broječim plemenom Bahutov. Belgijska kolonialna uprava je preprečevala najhujše oblike izkoriščanja, toda z odhodom Belgijcev bi ta kontrola odpadla. Zato so se Bahuti uprli in začel se je boj med obema plemenoma. Bojevniki enega plemena požigajo vasi drugega, koljejo žene in otroke. Med seboj se bojujejo s sulicami kopji in bati, ker drugega orožja nimajo. Ta vojna v afriškem grmovju je doslej zahtevala že več 100 žrtev. Belgijska policija in vojaštvo sta spričo tega sovraštva skoroda brez moči, ker se obe strani izmukata Belgijcem in hočeta to zadevo obravnati med seboj. Pojavlja se vprašanje, ali je bil kolonializem res samo zlo za gotove zaostale predele in ljudstva v črni Afriki.

Stavka je stala 156 milijard

Vrhovno sodišče Združenih držav je zapovedalo ameriškim kovinarjem, da se vrnejo takoj na delo. Sodišče se je poslužilo pravice, ki mu jo daje zakon, kadar stavka ogroža varnost ali gospodarstvo države. S tem odlokom je bila prekinjena stavka, ki je za 116 dni ustavila obrat v vsej ameriški železarski industriji, največji na svetu in najpomembnejši tako v miru kot v vojni. Delavci so zahtevali povišanje plač, na kar pa podjetniki niso hoteli pristati.

Kljub temu, da se moraj odelavci takoj vrniti na delo, pa že tehnika železarskega obrata sama onemogočuje takojšnjo obnovo proizvodnje. Trajalo bo približno 6 tednov, da bo ta industrija mogla zopet doseči svojo redno proizvodnjo 2,5 milijonov železa na teden.

Je to bila najdaljša stavka v zgodovini Združenih držav. Na plačah so v teku stavke delavci izgubili 1,13 milijarde dolarjev. Podjetniki so pa zaradi izostanka proizvodnje okrog 48 milijonov ton železa utrpeli poslovno izgubo 4 milijarde dolarjev. Skupno torej 6 milijard dolarjev ali preračunano v avstrijski denar 156 milijard šil., to je blizu štiri avstrijske letne državne proračune (okrog 40 milijard).

Toda spor med železarskimi delavci in podjetniki še ni končan, kajti ukrep ameriškega vrhovnega sodišča je samo začasen. Traja lahko samo 80 dni. Ako se v tem času obe stranki ne sporazumeta, imajo delavci zopet pravico do stavke.

Zunanji minister Kreisky v Celovcu

Izvedeli smo, da se je v nedeljo, dne 8. novembra 1959, mudil zunanji minister dr. Bruno Kreisky v Celovcu.

Ob tej priliki se je zanimal tudi za stališča in želje slovenske manjšine v zvezi s členom 7 državne pogodbe in je imel v ta namen tudi razgovor s predstavnikom obeh slovenskih organizacij.

Kakor znano, je zunanji minister Kreisky po svojem povratku z zasedanja Organizacije Združenih narodov podal izjavo, da mora Avstrija to, kar zahteva za svojo manjšino v Italiji, dati tudi manjšinam v Avstriji.

Koroški Slovenci pričakujemo, da bodo besedam sledila dejanja.

Mohorjeve knjige izšle!

Mohorjeva družba v Celovcu vam z veseljem sporoča, da je dotiskala lep knjižni dar za letošnji Božič. V novembru ga je začela razpošiljati.

1. MOHORJEV KOLEDAR za 1. 1960 je zelo zanimiva knjiga, polna pisanega branja. Ima tudi imenik mohorjanov v Severni Ameriki. 160 strani.

2. Povest-večernice je napisal naš znani pisatelj Karel Mauser: »URA S KUKAVICO«. 170 strani.

3. Druga povest je Stegbauer-Polanc, »ZVESTA SRCA«. Lepa zgodba bo vse zanimala. 154 strani.

4. Zgodovinska knjiga, je delo Franca Erjavca, »KOROŠKI SLOVENCJI«, 5. zvezek. Na 218 straneh popisuje pretekle čase pod Karavankami.

Kot dodatne knjige smo pripravili za letošnji Božič:

5. Povest o veselju in bridkosti v družini izpod peresa Franceta Turka, »LJUBO DOMA«, 152 strani.

6. Tomaža Kempčana, »HOJA ZA KRISTUSOM«, 368 str., v platno vezana knjižica, ki jo je priredil dr. Aleš Ušeničnik. To je ponovna izdaja te svetovnoznane duhovne knjige.

7. Nekaj novega med Slovenci pa je prevod, 1. del, znamenite zgodovinske knjige: Ricciotti, »JEZUSOVO ŽIVLJENJE«.

Prepričani smo, da vam bo letošnji knjižni dar prinesel mnogo lepih uric prijetnega razvedrila, zato segajte pridno po njem. Nova naročila sprejema:

MOHORJEVA DRUŽBA V CELOVCU
Viktringer Ring 26 — Klagenfurt, Austria

- K R A T K E V E S T I -

Smrtna obsodba za »gauleiterja« Kocha je bila potrjena po poljskem Vrhovnem sodišču, poročajo iz Varšave. Bivši Hitlerjev namestnik na Poljskem je bil obtožen krivde za smrt 370.000 Poljakov in Židov med minulo vojno. Koch je vsako krivdo tajil in je med sodno razpravo spuščal silovite govore kot v časih svojega nekdanjega gospodovanja in strahovanja. Tudi zapadnjaški časopisi so priznali objektivnost poljskega sodišča. Proti obsodbi je Koch vložil pritožbo, ki pa je sedaj po enotedenski razpravi pred Vrhovnim sodiščem bila zavrnjena. Koch se nahaja v neki jetniški bolnici, ker je težko bolan na želodcu. Po poljskem zakonu se pa smrtna obsodba ne sme izvršiti na težko bolnih osebah.

Pritok nemških povratnikov iz Rusije pojema, je sporočila minuli teden mešana zapadno-nemška komisija za repatriacijo. Od 8. aprila 1958 pa do sedaj se je vrnilo samo 9000 nemških državljanov iz Sovjetske zveze. Kljub temu, da sovjetske oblasti v zadnjem času hitreje rešujejo prošnje za zapustitev Sovjetske zveze, pa tako sovjetske kot nemške oblasti o številu teh prošenj molče. Pač pa so nemške oblasti odločno zaničale govorice, da bi Sovjeti še zadrževali nemške vojne ujetnike v tajnih, takozvanih »taboriščih molka«.

Politični teden

Po svetu ...

Eisenhower gre na rajžo

Potem, ko je sovjetski ministrski predsednik Hruščev obiskal Ameriko in Kitajsko, je sedaj vrsta na ameriškem državnem predsedniku Eisenhowerju, da tudi on gre na pot. Če je potovanje Hruščeva pomenilo začetek nove dobe v svetovni politiki, od katere si na obeh straneh obetajo ustavitve »hladne vojne« med Vzhodom in Zahodom ter ukinitve oboroževalne tekme, pa imajo nadaljna potovanja vzhodnih in zapadnih mogočnikov namen, da pred že tako dolgo napovedovano »vrhunsko konferenco«, ki bi naj v resnici bila zadnja bitka »hladne vojne«, sicer ne na bojnem polju, ampak za zeleno mizo, utrdijo bojne vrste enega in drugega tabora. Hruščev ima resne težave s komunističnimi Kitajci, ki jim ni prav nič povšeči pomirjenje med Ameriko in Sovjetsko zvezo, kajti to bi pomenilo, da mora Kitajska opustiti svoje namene po osvojitvi otoka Formoze. V zapadnem taboru predvsem Nemci s skrbjo gledajo novostajajoče prijateljstvo med dosedanjima glavnima nasprotnikoma v svetovni politiki.

V Washingtonu so naznanili, da bo v začetku decembra Eisenhower obiskal Evropo in Azijo, ter imel razgovore z zavezniki državniki. Program njegovega potovanja je precej obsežen. Obiskal bo Turčijo, Pakistan, Indijo, Afganistan, Perzijo, Grčijo, Maroko in Italijo. V Rimu se namerava zglasiti tudi pri papežu Janezu XXIII. o čem pa podrobneje poročamo na drugem mestu.

Zaključna postaja njegovega potovanja bo pa Pariz, kjer se bo udeležil posvetovanja zapadnih državnikov. Obravnavali bodo skupno zadržanje Zapada na »vrhunski konferenci«. To potovanje je vsekakor zelo potrebno, kajti v zadnjih mesecih je Sovjetska zveza storila vse, da zaseje prepričanje med atlantske zaveznike, vendar doslej brez kakega odločilnega uspeha.

Kitajci potegnili rep med noge

V Moskvi se je sestal Vrhovni sovjet, da razpravlja o državnem proračunu Sovjetske zveze za prihodnje leto. Ob tej priložnosti je spregovoril o zunanji politiki Hruščev. V razliko do svojih dosedanjih bojaželjnih govorov je topot bil zelo spravljen, kar so na Zahodu z veseljem vzeli na znanje. Hruščev je zahteval, da se »velike« čimprej sestanejo ter razpravljajo o razorožitvi. Dejal je, da je to najvažnejše vprašanje svetovne politike, in da je treba nesmiselno oboroževalno tekmo vendar enkrat ustaviti, ker nikamor ne vodi, kvečjemu v pogubo. Izgleda, da topot ne gre zgolj za sprebno propagando, kajti tudi sovjetska vlada rabi mir za svoje velike gospodarske načrte. Istočasno je pa tudi komunistična Kitajska postala bolj ponižna. Kot smo že večkrat poročali, so v zadnjih mesecih kitajske čete vdrele globoko v severne pokrajine Indije, ki si jih Peking lasti zase. Zaradi tega je nastopila resna napetost med Indijo in Kitajsko. Kitajci so postajali vedno bolj bojaželjni in ves svet je sumil, da jim na tihem daje potuho Moskva. Toda izgleda, da temu ni tako in da so Kitajci v marsičem tudi Moskvi zrastle čez glavo. Vendar so zaenkrat govorice o »rumeni nevarnosti« le še strašilo (ki pa se lahko v bodočnosti uresniči), kajti Kitajska je kljub ogromni množici prebivalstva (600 milijonov) danes gospodarsko še zelo zaostala in odvisna od gospodarske pomoči Moskve. Izgleda, da je Moskva dala Pekingu čutiti težo svoje volje, kajti v zadnjih dneh je komunistična kitajska vlada naenkrat postala spravljevsja in ponudila Indiji, da se sporazumeta na podlagi sedanjega stanja.

Tudi Hruščev v Rim

Januarja bo potoval v Moskvo italijanski državni predsednik Gronchi in spomladi mu bo sovjetski državni predsednik vrnil obisk v Rimu! Pravijo, da ga bo spremljal Hruščev, ki je ministrski predsednik in dejanski gospodar Rusije. Ta obisk pa ni brez komplikacij. Navada je namreč ta, da večina tujih državnikov, ki pride v Rim v goste italijanski vladi, obišče tudi sv. očetu v Vatikanu. Pri Vorošilovu in Hruščevu je seveda to izključeno. Zadeva je pa za vlado neprijetna tudi zaradi številnih

komunistov v Italiji, ki bodo iz tega obiska skušali kovati politični kapital. Zato si sedaj italijanska vlada beli glavo, kako bi najprimerneje uredila program obiska sovjetskih gostov, katerih očitni namen je, zmešati štrene v Italiji sami in tudi v Atlantskem paktu, katerega članica je Italija.

... in pri nas v Avstriji

Lepi govori v parlamentu...

V zvezi s predlogom državnega proračuna za leto 1960, s katerim se sedaj bavijo parlamentarni pododbori, je bilo slišati mnogo lepih govorov o perečih zadevah našega javnega življenja in prav posebej gospodarstva. Vendar vsi ti globokoumni govori ne bodo spremenili toka dogodkov, kajti o teh zadevah pri nas praktično ne odloča več parlament, ampak koalicijski odbor. Poslanci v parlamentu sicer lahko govorijo, lahko dajejo duška svojemu veselju ali negodovanju nad tem ali onim, toda ko udari ura glasovanja, morajo glasovati tako, kot je strankino vodstvo sklenilo, kajti vezani so na takozvano klubsko disciplino.

Izjave zunanjega ministra Kreiskega

Bolj zanimive so izjave vladnih članov, to je ministrov, kajti one v glavnih obrih izražajo namene in načrte obeh koalicijskih partnerjev, brez ozira na to kateri stranki pripada določeni minister. Kot smo v prejšnji številki povzeli v kratkem vsebino izvajanj finančnega ministra Kamitza, tako danes podajamo našim bralcem v izveščku misli zunanjega ministra Kreiskega. Dejal je, da se mora Avstrija v zunanji politiki strogo držati nevtralnosti, h kateri se je sama zavezala. Sedaj, ko se je »hladna vojna« nekoliko ublažila, obstoji možnost, da se Avstrija vsaj glede gotovih zadev pobota tudi s svojimi komunističnimi sosedi. V tej zvezi se je dotaknil tudi vprašanja odškodnin za zaplenjeno avstrijsko premoženje v teh državah in dejal, da tega vprašanja ne bo moč za Avstrijo zadovoljivo rešiti zgolj na juristični ravni, ampak si obeta gornje rešitev šele potem, ko bo tudi politično vreme v Podonavju nekoliko milejše. Glede gospodarskih zadev pa je dejal, da se Avstrija ne more naravnost priključiti Evropski gospodarski skupnosti šestorice (EWG), to je Zapadne Nemčije, Italije, Francije, Belgije, Nizozemske in Luksemburga, ker ima ta skupnost tudi politične cilje in bi pristop Avstrije mogle

nekatero velesile tolmačiti kot prekršitev nevtralnosti. V resnici je Sovjetska zveza ob prvih glasovih glede morebitnega pristopa Avstrije k EWG dala jasno razumeti, da smatra tak korak nezdržljiv z nevtralnostjo. Kljub temu pa sama zakonitost modernega gospodarskega življenja narekuje Avstriji, da stopi v ožje stike z Evropsko gospodarsko skupnostjo, kajti njeni glavni članici Nemčija in Italija sta sosedi Avstrije in se Avstrija ne more odpoledati trgovini s tem močnim gospodarskim prostorom, ki se iz leta v leto utrjuje. Povezava z Anglijo in takozvano »prosto trgovinsko cono« sedmorice, povečini skandinavskih držav, ne predstavlja nobenega pravega nadomestila za tržišče, ki bi Avstriji šlo v izgubo, če bi se izolirala od EWG.

100 milijonov šilingov čaka

Povsod je obilo potreb, posebno pa v zaostalih predelih države, kot je n. pr. Južna Koroška, toda merodajni vselej pravijo, da ni denarja. Prav zaradi tega je izzvala veliko začudenje vest, da se vlada doslej, to je ob koncu leta, še ni mogla odločiti, kako naj uporabi vsoto 100 milijonov šil., ki je v letošnjem proračunu bila namenjena za gospodarsko zaostale predele v državi. Poslanci vseh strank, posebno iz volilnih okrajev, ki bi prišli v poštev za blagodat teh milijonov, so določno zahtevali, da se vlada vendarle enkrat odloči, kaj bo storila s tem denarjem. Kancler Raab je obljubil, da bo vlada to storila — po končani proračunski debati. Nikomur pa ni prišlo na misel, da bi predlagal takoj zaključek debate, ampak govore kar naprej.

Zanimivi sporazumi na vidiku

Kot smo že v naši zadnji številki omenili, so socialisti svoje dosedanje nepopustljivo stališče, da naj pred državno oblastjo velja samo civilna, to je pri stanovskem uradu sklenjena življenjska zveza, ne pa tudi cerkvena poroka, spremenili, kajti pravosodni minister Tschadek je izjavil, da bi socialisti bili pod gotovimi pogoji pripravljeni pristati tudi na veljavnost cerkvene poroke. Ker je v zadnjih tednih bilo v politiki pri nas mnogo govora in pisanja o božji milosti, seveda v neki drugi zvezi, je po Tschadekovem govoru bilo slišati, da je glede veljavnosti poroke menda božja milost, katere pota so nam ljudem pogosto nedoumljiva, obsijala tudi socialiste; upajmo, da ne za prekratek čas.

Takoj nato so poslanci OeVP se oprijeli Tschadekovih besed in pozvali pravosodnega ministra, da izdela osnutek ustreznega zakona. Majhen, a razveseljen korak k pomiritvi med državo in Cerkvijo, katerega si vsi želimo.

Odnosaji med Sveto stolico in Združenimi državami

Rim (AI) Predsednik Eisenhower bo med svojim bivanjem v Rimu uradno obiskal tudi svetega očeta in sicer 6. decembra. Bil je sprejet že pri prejšnjem papežu kot vrhovni poveljnik zavezniki sil v Evropi takoj po osvoboditvi Rima leta 1944. Zadnji uradni obisk, ki ga je kak ameriški predsednik napravil v Vatikanu, je bil Wilsonov po prvi svetovni vojni.

Združene države so imele redne diplomatske odnose s Sveto stolico od leta 1853 do 1868, od tedaj pa je v Vatikanu samo navaden konzulat. Med zadnjo vojno se je predsedniku Rooseveltu zdelo pametno, da bi obnovil diplomatske odnose, toda zaradi težav, katere bi pripravljali kongres, je storil tako, da je poslal v Vatikan Myrona Taylorja kot svojega osebnega zastopnika v stopnji veleposlanika. To je trajalo od 1939 do 1950. Od tedaj je bilo večkrat govora o obnovitvi pravih diplomatskih zvez, kakor so v navadi med državami. Težave so le v tem, da je v Združenih državah Cerkev povsem ločena od dr-

žave, čeprav ji državne oblasti gredo na roko, ki ji priznavajo značaj pravne osebnosti, skrbje za varstvo službe božje pred motenjem in pod določenimi pogoji oproščajo imetje verskih ustanov plačevanja davkov. Država pa se ne vtika v imenovanja škofov, ne v urejanje verskih zadev.

Mejni promet

Trst (AI) Tudi v oktobru je bil mejni promet med Italijo in Jugoslavijo, kakor ga določa videmski sporazum, zelo živahen in je dosegel 403.000 prehodov v obe strani, a to je treba pripisovati jesenskemu času.

V prvih letošnjih desetih mesecih je prekoračilo mejo z dovolilnicami vsega skupaj 4 milijone 190.000 ljudi, 300.000 manj kakor lani. Zmanjšal se je tudi mednarodni mejni promet zaradi manjšega prihajanja in odhajanja turistov v Jugoslavijo in iz nje. S potnimi listi je šlo čez mejo v obe strani skoraj 66.000 ljudi.

Trgovska pogodba s Sovjetsko zvezo

Na Dunaju so bila zaključena pogajanja za trgovinsko izmenjavo blaga med Avstrijo in Sovjetsko zvezo v letu 1960. Pogajanja so potekala v prijateljskem vzdušju in so bile sporazumno določene liste blaga ter količine, ki jih bo en partner odkupil od drugega. S posebnim protokolom je bil določen postopek glede trgovine med obema državama v prihodnjem letu.

Avstrija bo izvažala v Sovjetsko zvezo valjane proizvode, kable, lokomotive, stroje, usnje in volnene tkanine. Iz Sovjetske zveze pa bo uvažala žito, premog, železno

rudo, manganovo rudo, bombaž, kemične izdelke in stroje.

Avstrijski gospodarski krogi pričakujejo, da bo nova trgovinska pogodba omogočila povečanje izmenjave blaga med Avstrijo in Sovjetsko zvezo.

V novi pogodbi pa niso vključene odkupne dobave, ki jih mora Avstrija dajati Sovjetski zvezi na temelju državne pogodbe (v prvi vrsti petrolej), ker so te dobave, ki jih Avstrija točno izvršuje, urejene s posebnimi dogovori.

SLOVENC

doma in po svetu

Tržaški Slovenci zahtevajo svoje pravice

Minuli teden je minulo 5 let, odkar je bil podpisan v Londonu sporazum, na podlagi katerega je bila Italiji izročena uprava cone A »Tržaškega ozemlja« z mestom Trstom vred, dočim je cona B s Kopro prešla iz jugoslovanske vojaške v civilno upravo republik Slovenije in Hrvaške.

Izvoljeni zastopniki tržaških Slovencev so ob tej priložnosti predložili italijanskemu vladnemu komisarju dr. Palamaru spomenico, ki nosi podpisi slovenskih županov in občinskih moč tržaških okoliških občin, slovenskih odbornikov mestnega sveta v Trstu ter članov pokrajinskega sveta.

Izvoljeni zastopniki Slovencev (kljub pisanju italijanskega tiska, da uživa slovenska manjšina vse pravice ter tudi kljub pisanju nekega vestnika, ki se sam imenuje slovenski o pomembnem uspehu tržaških Slovencev ob peti obletnici londonskega sporazuma) opozarjajo vlado na »nad vse nezadovoljiv položaj, v katerem še vedno živi slovenska narodnostna skupina zaradi dejstva, da prenekatere bistvene določbe londonskega dogovora niso bile izpolnjene.«

Spomenica ugotavlja, da londonski sporazum sploh ni bil objavljen v uradnem listu in zaradi tega nima notranjepravne veljave, da niso bile izpolnjene določbe glede rabe slovenščine na sodiščih in uradih, glede slovenskih napisov ter enakovredne udeležbe Slovencev v državnih službah, zvanjih in javnih poklicih, kakor tudi ustreznega deleža iz javnih sredstev za vzgojno in kulturno dejavnost. Slovensko šolstvo še vedno čaka na uzakonitev in sedanje provizorično stanje predstavlja veliko krivico in škodo za vzgojitelje in starše. Spomenica zahteva tudi raztegnitev popolne manjšinske zaščite na vse slovenske manjšine v Italiji, to je na Goriškem in v Beneški Sloveniji in končno odločno protestira proti raznim šovinističnim organizacijam in skupinam, ki morejo neovirano razvijati svojo delavnost. Vladni komisar dr. Palamera je slovenskim zastopnikom izjavil, da bo na spomenico odgovoril predsednik italijanske vlade, prof. Segni.

Nemški glas o slov. koncertu v Argentini

Dne 10. oktobra je Slovenska kulturna akcija v Buenos Airesu priredila glasbeni koncert v dvorani ondote katoliške univerze. Na programu so bile klavirske skladbe, ki jih je izvajala mlada pianistka Ančica Kraljeva, v drugem delu pa je nastopil s solo točkami baritonist Božo Fink, za njim pa tercet sester Finkovih in končno Finkov kvartet ob klavirski spremljavi prof. Alojzija Gerziniča.

Izvajali so umetne skladbe svetovnih klasikov, za konec pa so zapeli še vrsto slovenskih narodnih pesni.

Na prireditve je prišel tudi glasbeni kritik lista »Argentinisches Tageblatt«, ki izhaja v Buenos Aires, kjer živi mnogo Nemcev. Koncert je zelo ugodno ocenil in ugotovil, da tak program »odgovarja najboljšim evropskim tradicijam.«

Dermota je pel v Ljubljani

Komorni pevec Anton Dermota, član Državne opere na Dunaju, je minuli teden priredil koncert v Ljubljanski filharmoniji. Poleg klasičnega programa Schumannovih, Wolfvovih in Straussovih pesmi je pridal še nekaj slovenskih umetniških in narodnih, med njimi Lajovčev »Mesec v izbi«, Ravnikovo »Kje so tiste stezice« in koroško »Gorčez izaro«.

Bilo je 26 izbranih pesmi (Lieder), kajti Dermota je danes svetovno priznan mojster za to umetniško zvrst. Od Amsterdamu do Buenos Airesa, od New Yorka do Milana je ponesel sijaj teh tipičnih avstrijsko-nemških pesmi, z njimi pa tudi lepoto slovenske pesmi, kajti skorajda ga ni večjega koncerta, v katerega Dermota ne bi vpletel »nekaj pesmi iz moje slovenske domovine«, pa čeprav mu je to na Dunaju prineslo zmeranje gotovega buljvarnega časopisja.

Slovensko občinstvo je praznovalo z Dermoto svidenje po 8. letih. Zato ga je pozdravila domovina ne le z navdušenim odobravanjem, ki ga njegova vrhunska umetnost zasluži, ampak ga je sprejela z ljubeznijo, kot sprejema mati sina.

Po koncertu ga je obiskal kritik nekega ljubljanskega dnevnika. Dermota je obudil nekoliko spominov na svoja mlada leta, ko je kot sin skromnih žebjarjev iz Kroke prišel v Ljubljano in potem šel s študentsko študiral na Dunaj, z namenom, da se vrne kot glasbeni vzgojitelj. Toda na Dunaju so odkrili njegove talente in jih izbrusili. Tako je postal Dunaj njegova druga, umetniška domovina. Dal mu je ime, slavo, sijaj in blagostanje, vendar, je dejal Dermota, »vse bolj in vse dlje me vleče domov«. Zazlel si je, da bi v bodoče ne vsakih osem let, ampak osemkrat vsako leto pel v Sloveniji. Toda mudilo se mu je, kajti prevzete obveznosti za koncerte ga kličejo nazaj na Dunaj, nato pa v švico in Nemčijo. Upajmo, da ga zanesi kdaj pot tudi v Celovec!

Kraj, kjer še govorijo Jezusov jezik

„Dober dan hoda od Damaska leži v Antilibanonu sredi arabskega jezikovnega področja enklave treh vasi, kjer še danes govorijo neko aramejsko narečje.“ Tako je zapisal raziskovalec Sirije Prym, ki je pred 90 leti obiskal krščansko vas Malulo in obe mohamedanski vasi Baha in Gubba. Te vasi stojé še danes in v njih se je ohranil aramejski jezik, ki so ga govorili Jezus in njegovi učenci. Danes seveda ni treba potovati v te vasi cel dan, ampak pridemo v dobri uri tja.

Damask z nenehnim truščem hupajočih avtomobilov, večno hreščočih radijskih aparatov, svoje blago ponujajoč cestnih trgovcev, prodajalcev vode in časopisov je za nami. Sirski šofer, ki je hitro vozil po avtomobilski cesti, se mora takoj za prvo vasjo ustaviti in počakati, da gre mimo neskončna dolga avtomobilska kolona, v kateri vozijo sirski vojaki na ruskih tovarnih avtomobilih češko orožje in za katero se dviga kilometer dolg oblak prahu. Deževalo ni že več mesecev. Na desni in levi strani ceste prekinjajo enoličnost stepi podobne pokrajine kričeči lepaki. V arabskem jeziku hvali ruska industrija avtomobile, poljedelske stroje, traktorje in druge izdelke. Odkar je bila Sirija priključena Egiptu je Nasser odprl na široko vrata sovjetskemu vplivu. Smo očitvidno na enem izmed bojišč moderne »hladne vojne« med Vzhodom in Zapadom. Na isti cesti pa potujejo beduini s čredami velblodov in ovac v Damask, da prodajo svoje za zanj godne živali.

Ljudje še vlačijo lesene pluge

Kmalu zavijemo z glavne ceste na stransko pot. Vsa siva leži pokrajina v žarečem soncu. Za pest debela vinska trta se ovija navzgor po kamnitih pobočjih. Človek bi skoraj ne verjel, da lahko uspeva v tej puščavi brez vode. Kmetje s pestrimi turbani vlečejo lesene pluge po izsušenih tleh kot pred tisočletji. Na desni leži trdnjavi podobno glinasto karavansko prenočišče z velikimi vrati. obdani od štirikotnega zidu. Za gričem zagledamo naslonjeno na strmo skalnato steno Antilibanona Malulo, največjo vas, v kateri še govorijo aramejščino in kjer prebivajo večidel krščanski Arabci. Poleg krščanske cerkve se dviga vitek stolp minareta. Torej živijo med kristjani tudi mohamedanci.

Peneč se gorski potok teče skoz vas. Evropsko oblečene žene pomivajo posodo na bregu in se dajo brez ugovora fotografirati, drugače kot njih mohamedanske sestre. Pogovarjajo se v aramejskem narečju, zadnjih ostankih jezika, ki je bil nekoč razširjen po celi Siriji in ki so ga prinesli seboj v 14. stol. pred Kristusom iz Arabije priseljeni Semiti. Sorodne semitske jezike, hebrejskega, feničanskega in akadjskega, je počasi vsrkala aramejščina. V Perziji je bila aramejščina upravni jezik, v njej so pisali tudi v Mali Aziji in Indiji. Od 7. stoletja dalje je začela aramejščina toniti v arabščini.

O vprašanju, kako se je mogla ohraniti aramejščina v Maluli in obeh sosednjih vaseh, so mnogo ugibali. Raziskovalci, ki so prišli v Malulo prejšnje stoletje, so menili,

da se je ta jezikovni otok lahko ohranil zato, ker leži na težko dostopnem in neprometnem kraju. Že pol ure dalje so takrat govorili arabsko. Sloviti sta čednost in poštenje žensk iz Malule, ki so se od nekdanj zavzemale za ohranitev jezika in običajev ter poučevale otroke v aramejščini, metem ko so služili možje v Damasku, kjer so se popolnoma poarabili in od koder so prihajali domov le enkrat na mesec. Čeprav je danes v Malulo iz Damaska blizu, je ohranila značaj od zunanjega sveta zaprtega kraja, kjer gojijo ženske aramejščino še vedno kot nekako dediščino.

Za vasjo se vzpenjamo ob potoku. Visoke kot hiše se grmadijo skale v soteski, ki se sčasoma tako zoži, da gre po stezi lahko le en sam človek. Po polurni hoji se pa visoko gori pokrajina nenadoma razširi, čeprav je tu še bolj pusta in neplodna kot v dolini. Na koncu steze stoji na skali kot kaka trdnjava nekdanji samostan Mar Serkis. Tu stanujeta sedaj dve ženski, mati in hči: oskrbujeta cerkev in sprejmeta tuja z vrčem domačega vina, ki raste povsod naokoli na kamnitih pobočjih. V čisti kmečki izbi visijo pisane podobe svetnikov.

Tudi ti ženski govorita aramejsko, pisati pa ne znata.

Ženske iz Malule slovijo še po nečem. So namreč rojene pripovedovalke pravljic, njihova zasluga je, da se je ohranilo staro ljudsko blago. V mraku, ko se vročina dne-

va umakne nočnemu hladu, prihaja skozi odprta okna v hišo tarnajoče tuljenje podivjanih psov — ženske trdijo, da so šakali. Gospodinja znova napolni prazni vinski vrč in prinese baklo. Potem nam pripoveduje pravljico, govori arabsko, da sirski vodnik lahko tolmači.

Pravljice, s katerimi ženske v Maluli pozimi, ko je Antilibanon v snegu, kratkočasijo svoje otroke, so značilne za to divjo in trdo pokrajino. Oživijo spet pretekli časi, ko je še vladal sultan in so varnost v deželi ogrožali roparski Beduini. Ljudo-žeri, volkovi, derviši, sužnji, čarovnice in pošasti strašijo po tem pravljicnem svetu.

Carovnikova mačka

»Bila je nekoč vas, v kateri so se miši tako razmnožile, da so uničile vso žetev in bi morali prebivalci umreti od lakote. Pa je prišel v vas tujec, ki se je ponudil, da za 2000 piastrov prežene škodljivce. Ko je dobil denar, je prinesel mačko, ki je imela žareče oči in volčje čeljusti. Žrla pa ni samo miši, ampak tudi ptice in se je končno spravila še nad ljudi. Da bi jo pregnali, so vaščani zakurili velik ogenj. Pri tem je pogorelo pol vasi, mačka je pa ostala. Ko je bila stiska na vrhuncu, se je spet pojavil tujec. Ponudil se je, da za 2000 piastrov ujame mačko. Ko je imel denar, je s kosom mesa izvalil mačko iz vasi in jo odpeljal v gore. Prebivalci so si oddahnili in sezidali novo vas.«

Pozno zvečer zapustimo gostoljubno hišo in se spustimo, obdani od netopirjev, spet v vas. Za vasjo plapolajo v hribih ognji Beduinov. Ko se pripeljemo mimo karavanseraja, nas ustavi Beduin, ki se hoče z avstopotom peljati v Damask. Ima veliko košaro svežega kozjega sira, ki ga nese na prodaj v mesto. S tem plača tudi vožnjo. Beduinska romantika leta 1959!

Nogomet je star 2000 LET

V splošnem mislimo, da so nogomet izumili Angleži, a to ni popolnoma točno. Angleži so dali igri le pravila in jo modernizirali, igrali so pa nogomet že pred več kot 2000 leti Kitajci.

Pri kitajskem nogometu so postavili dve moštvi po 100 igralcev, ki so jih kot danes delili na napadalce in branilce. Gol je predstavljala dva metra visoka, med dvema koloma iz bambusa napeta zavesa. Žoga je bila tudi iz usnja, vendar ne napihnjena z zrakom, ampak napolnjena z lasmi in svilenimi vlakni. Naloga igralcev je bila odstreliti žogo preko teh svilenih vrat. Seveda za obrambo gola ni bilo treba nobenega vratarja!

Sicer so pa bila pravila igre še skoraj strožja, kot so danes. Gorje tistemu, ki se

je surovo zaletel v nasprotnika! Razsodnik je skrbno pazil na to, da so se vsi skrajno vestno držali vseh 65 pravil, ki so bila predpisana za to igro.

Zmagalo je tisto moštvo, ki je največkrat odstrelilo žogo prek sovražnega gola.

Pred 2000 leti so igrali to igro zelo radi tudi kitajski cesarji, takrat je bilo moštvo sestavljeno seveda iz visokih dvornih odličnikov. Pa tudi cesarji so smeli igrati le bos, kot so to predpisovala pravila, kar je preprečevalo telesne poškodbe.

Kakor je razvidno iz starodavnih zapisov, je pa bilo kitajsko občinstvo tako strastno pri tekmi kot danes. Dogodilo se je tudi večkrat, da so moštvo, ki je bilo poraženo, gledalci krepko premlatili.

jih je odbral potem 8 ter jih objavil v navedeni svoji zbirki, usoda ostalih nam doslej ni znana.

Ker je bil namen Ahaclove zbirke predvsem нравstveno vplivati na svoje rojake, je seveda tudi izmed Andreaševih izbral v prvi vrsti le te. One nam kažejo Andreaša kot resnega moža, ki je hotel kot nekaj »pridigar z naštevanjem narodovih slabosti popoplaševati...«, ter vedno spet poudarja svojo vdanost v božjo voljo. Res je, da so njegove pesmi včasih gostobesedne, kar je pri preprostem samouku tudi razumljivo, vendar nam kažejo nedvomno močno pesniško nadarjenost in čut za rimo ter za pravilnost kitice. To niso več preprosti izlivi primitivnega ljudskega pevca, temveč vsebinsko resne in izrazno že kar bogate in uglajene pesmi. Jarnik je pa meseca aprila leta 1811 pisal Primcu, da so Andreaševa pesmi »povsod priljubljene in imajo polet, kakršnega ne bi pričakovali pri običajni človeški pameti«. Ahacel, ki je imel v rokah več njegovih pesmi, pravi, da je »jemal snov za posvetne pesmi največ iz dnevnega življenja in kazal v njih živo čisto voljo vplivati na poboljšanje ljudi s primernimi sredstvi...«. Dunajčan in od 1829—1840 profesor v Celju, dramatik, pesnik in zbiratelj notranjeavstrijskih narodnih pesmi, J. G. Seidl, je objavil že 1. 1841. Andreašev življenjepis celó v praški »Ost und West« ter prevedel dve njegovi pesmi v nemščino (»Nedelzi« in »Večerno«), a celovška »Carinthia« je pisala o njem večkrat. Po vsej priliki je bil Seidl opozorjen na Andreaša ob priliki svojih potovanj iz Štajerske skozi Koroško na Tirolsko.

Za nas je še posebno zanimivo, kako je gledal ta preprosti Rožan na tedanje velike politične prevrate in dogodke, kajti po vsej priliki je gledalo nanje podobno tudi ostalo naše koroško ljudstvo, kolikor jih je sploh moglo zasledovati. Ohranjeno nam je to Andreaševo gledanje v njegovi pesmi »Francoska vojska«, kjer pravi:

„Kje ste leta vi pokoja,
Mirne leta, kam ste šle?
Odi šolda in' poboja
Sliši ino vidi se.
Na Francoskem se začelo,
Dobro ve to vsaki sam;
Kdaj, kako bo konec vzele,
To je celo skrito nam.

Oh! alj ni to dosti milo
Ti Paris, mestó hudó!
Svoja kralja si vmorilo,
Kakor volk jagne mladó.
Nam in sebi ste storili
Mirniga življenja kraj;
Eden drugiga morili,
Bog ve, kaj še bo naprej.

Reve te ne obžaluje
Le Francosko ino mi,
Vsa Evropa omaguje,
Ker se ji hudó godi.
Večni mora se serditi,
Ker namesto nja česti
Vidi greh na greh storiti,
In poboljšanja več ni.

Že zgodaj se je pa Andreaš seznanil tudi z drugim tedanjem in sploh najimenitnejšim koroškim bukovnikom, šest let mlajšim Andrejem Šusterjem - Drabosnjakom, doma iz kake tri ure oddaljene župnije Kostanje nad Vrbskim jezerom.

Ako se iz Vrbe (na zahodnem koncu Vrbskega jezera) napotimo po cesti v hrib, se tik pod vasjo Jezerce odcepi poljska pot na levo in po njej pridemo po položnih rebrih v kake pol ure na Drabosinje. Te sestoje le iz dveh srednje velikih kmetij, Spodnjega in Zvrhnjega Drabosnjaka. Slednja sestoji iz tveh stavb: hiše (ta je bila okoli 1. 1860. prezidana), hleva in »paštbe«, t. j. majhne kajž, kakih 50 korakov nad hišo. Tu je sredi XVIII. stol. gospodaril Peter Šuster, ki je imel šest otrok. Najmlajši med njimi je bil Andrej, rojen 6. V. 1768.

(Dalje prihodnjič)

FRAN ERJAVEC:

KOROŠKI SLOVENC

(III. del)

Andreaš je bil že izza mladih let navdušen pevec in verjetno ga je ravno to, poleg branja, spodbodlo, da je poskušal že zgodaj še sam zlagati pesmi ter napeve k njim (najstarejša ohranjena njegova pesem je iz l. 1793, a jako verjetno je, da je začel pesniti že poprej). Vse proste nedelje in praznike je namreč uporabil za neutrudno slovensko in nemško branje ter se pri tem sam izuril tudi v pisanju tedanjega slovenskega in nemškega knjižnega jezika, a pesništva se je vsekakor učil pri tedanjih naših nabožnih pesmih, zato so njegove pesmi tudi resne in нравstveno poučujoče. Zlagal je slovenske posvetne in nabožne pesmi in tistim, ki so bile namenjene petju, je sam skladal tudi napeve (»arije«), čeprav niti not ni poznal. Njegove pesmi so se potem ustno in pismeno razširjale med ljudstvo in je marsikateri izmed njih tudi ponarodela.

Ko je dorastel sedemnajst let mlajši Ahacel, doma iz iste župnije, se je Andreaš seznanil in sprijateljal tudi s tem; po vsej priliki je začel Andreaš ravno pod njegovim vplivom brati še odličnejše nemške pesnike (Schillerja) in celo modroslovna dela. Ahacel pripoveduje, da je celó med samim delom bral in prevajal Schillerja. Ravno Ahacel je bil potem tudi tisti, ki je za trajno rešil spomin na tega zanimivega in nadarjenega rožanskega ljudskega pevca. Če je Andreaš sam zapustil kaj svojih pesmi zapisanih, ni znano, toda vsaj ohranila se nam ni nobena. Toda ko je začel Ahacel misliti na zbirso svojih »Pesmi po Koroškem in Štajerskem znanih«, je po Slomškovi trditvi naročil v domačem kraju, da so jih zapisali z napevi vred in izmed njih

ST. LIPŠ

(»Vsi so enaki«)

Povsod slavijo in častijo padle junake. Zakaj bi jih torej v St. Lipšu ne? Saj mi ravno tako pogrešamo svoje sinove, brate in očete kot drugi. In smo se odločili, da jim postavimo spomenik.

Odločili — ne vem natančno, kdo je bil merodajen v tej zadevi. Pač pa so se morali že naši očetje pečati s tem načrtom, kajti dolga leta že je stala velika plošča z imeni vseh padlih faranov prve svetovne vojne v kapelici za durmi. Uvod in zaključek dvojezično, imena pa nemško. Zakaj je niso vzdali v primeren prostor? Tega nisem zvedel — morda so morali dozoreti današnji možakarji, da bi dovršili to delo.

In res. Nabavili so še eno ploščo, ki naj bi ohranila imena padlih zadnje vojne nam vsem v spominu; naj bil Ali vseh? Pač smo takoj opazili, da manjka čez deset imen. Ali iz nevednosti, ali načrtno?

Morda nakaže vzrok take izbire dejstvo, da je napisana ta plošča samo v nemščini? Ali so delali novi organizatorji tako površno, da jim je v tej majhni fari zletelo toliko vojnih žrtev skozi rešeto? Velika uganka.

Plošče so vzdane na zunanji steni kapele na pokopališču. Grofovi nastavljeni in delavci so si prizadevali, da je šlo vse v redu. In res, kar okusno izgledajo plošče, črni križi nad njimi in beli pesek pod njimi.

Vse je bilo pripravljeno. Zvonovi so svečano vabili — sedaj že elektrificirani — k zgodovinskemu dogodku na praznik Vseh svetih leta 1959.

Mnogo ljudi je bilo, med njimi precej tujcev. — Je pač običaj, da na ta popoldan vsak obišče grobove svojih dragih.

Požarna bramba je stala zravnana, ravna kot sveče, gospodje so gledali svečano. Navzoči duhovnik je blagoslovil spomenik, zmolił očenaš v slovenščini in odšel ter prepustil vse nadaljno posvetnim dostojanstvenikom.

Zbor iz Dobrle vesi je poskrbel za ubrano petje — domače pevce so najbrž cenili preniko za tak vzvišeni trenutek, ali pa so morda le predobri — moške iz St. Lipša so položili venec pred spomenik. Tuji gospodje so začeli »pridigovati« slovenskim faranom v nemškem jeziku. Dobro jim je tekla beseda. Škoda, da si nisem mogel zapomniti vsega dobesedno. Samo nekaj točk hočem podati.

Govorili so, kako bo ta spomenik vsem onim, ki so utrpeli zgubo dragega človeka, v tolažbo, ko bodo vedno lahko brali njih imena na svetem kraju; kako se bodo veselili padli, da še mislimo nanje in jim pomagamo iz vic; kako bodo matere lahko mirile svoja srca ob kameniti plošči, kako bodo molile zanje, kot bi njih trupla ne ležala v tuji zemlji, temveč tukaj na domačem pokopališču.

In marsikatero oko se je orosilo, marsikateri občutljivejši je zaihtel.

Pri nas na Koroškem

In naprej so tekale besede — morda so nad njimi pozabili moliti, kajti molitve res nisem slišal iz njih ust — besede v olikani nemščini. Pa nič ne de. »Saj so vsi enaki, so li Slovenci ali Nemci in neumno je, da bi se radi tega prerekali ali celo bojevali.«

Na obrazih si zapazil resno ginjenost nad tolikim bratovskim mišljenjem in toliko velikodušnostjo: oh, saj je res — zakaj bi se kregali.

Res je: vsi smo enaki: pred Bogom, kajti On je oče nas vseh; pred postavo — bi tudi morali biti. In če smo vsi enaki, imamo tudi enake pravice. Ali nima fara, skoraj docela slovenska, pravico, da postavi take spomenike, ki so ji po volji — ne pa, da nekateri narekujejo in pustijo vzditi plošče, ki najmanj polovici faranov niso pogodu, medtem ko drugi ne smejo črhniti niti besedicel — In zraven besede »vsi so enaki«.

Pa še nekaj. Najpreprostejša pieteta zahteva, da izpolnimo zadnjo voljo rajnih. Mnogokrat natančno napovejo, kako in s katerim napisom naj se jim napravi nagrobni kamen. In vestno se izvrši. Gotovo bi tudi vojaki izrekli svoje želje glede tega, če bi se jim bila nudila možnost. Pa saj so bili v tujini, daleč proč od doma, na fronti, v vojni.

Sedaj pa vstajajo drugi »kot vršitelji njih volje« in so tako prevzetni, da si upajo odločiti: vsi so želeli nemški spomenik.

Smešno! Fante in moške, ki niti niso znali kaj prida nemško, ki so bili brez vprašanja vpoklicani v Hitlerjevo vojsko slavijo kot prostovoljne junake, medtem ko so v resnici umrli le, ker so morali. Ali se ne zdi, kot bi hotela reči taka nemška plošča: glejte, res navdušeni smo bili za hitlerizem! — Marsikatero truplo bi se v mrzli tujini zganilo, ko bi tole zvedelo, posebno, če si videl, kako jezno in olajšano je zalučal vrnivši se vojak svojo monturo pod mizo.

Zanimive reči se gode pri nas, kajne? Pa kaj! — Lepo je kljub temu pri nas. Zvonovi zvonijo, sedaj že elektrificirani — krasno, čeprav je naprava še čez polovico na dolg in čeprav opoldne zadonijo ob istem času kot v podružnici v Boje vesi.

SELE

(Potovanje po Švici. Ptice selivke)

Po lepi Švici smo potovali z očmi in ušesi, ko nam je v nedeljo 8. novembra po drugi božji službi č. g. Vinko Zaletel v farnem domu kazal in razlagal skioptične slike na platnu. Te slike je sam posnel s fotoaparatom na svojem potovanju po Švici. Zbrano občinstvo je z zanimanjem sledilo popisu lepih krajev. Ob koncu pa smo videli še nekaj lepih slik iz Sel in se pri tem še le zavedli, kako so lepi tudi naši kraji. G. predavatelju smo hvaležni in ga še vabimo. Naj nas še večkrat obišče! Radi se bomo zbrali okoli njegovega skioptikona.

Ptice selivke jeseni zapuščajo naše hladne kraje in se preselijo v toplejše. Podobno odhajajo tudi naše dekleta. Nekaj jih je tekom leta odšlo služiti v Švico in so tam ostale, nekaj se jih je tam omožilo. Dve sta letos dobili ugodno službo v višinskem sanatoriju v Predarlskem. Dve sta oblekli redovno obleko sester Don Boska, dve pa sta v noviciatu šolskih sester v Grotta Ferrata pri Rimu. Tri so šle služiti kot postrežnice v deželno bolnico. Pa tudi šolat so se nekatere šle: ena v Freiburg v Nemčijo v šolo za vaške sestre, šest pa v gospodinjstvo in šivalno šolo šolskih sester v St. Jakob. Te pa se bodo po dovršenem šolanju še vrstile pod domači krov.

KOMEL

(Medved je zopet prišel preko Karavank)

Minuli petek je g. šolski upravitelj Wendenig, ki vodi samotno šolo na Komlju, 1000 metrov nadmorske višine, ob avstrijsko jugoslovanski meji, v sveže zapadlem snegu pod nekim hruskovim drevom opazil sledi medvedjih tac. Očividno je prišel mojster kosmatinec preko Karavank in se ondi mastil s sladkimi hruškami, ki so ležale po tleh. Sledi so vodile v gozd. Šolski upravitelj je takoj obvestil orožništvo v Dobu in višjega gozdarja g. Janška, ki je naslednji dan v soboto v spremstvu dveh lovcev po posebnem ogledu sledi tudi potrdil, da gre res za odraslega medveda. Lovci so šli za sledmi v gozd, dokler niso našli na gosto, nepregledno goščavo. Ko so si hoteli skozi njo utreti pot za sledmi, se je iz goščave oglasilo jezno godrnjanje — medveda. Bržkone je bil hud na zvedave lovce, ki so ga motili pri prebavi. Lovci so sklenili, da gredo kosmatincu s poti, kajti kadar je medved razdražen, tudi utegne napasti ljudi. Streljati se ga pa na Koroškem ne sme, ker je pod zaščito.

Prisotnost medveda v komeljskih gozdovih je zelo vznemirila okoliške kmete, ki pošiljajo precej od daleč svoje otroke po poti skozi gozd v šolo. Nekaj dni so iz strahu, da se otrokom kaj ne zgodi, jih pridržali doma.

Pa upajmo, da kosmatinec ne bo dolgo strašil po komeljskih goščavah, kajti bliža se čas njegovega zimskega spanja.

Požganih je bilo 5 domov, 12 domačinov pa je izgubilo življenje v svojih tako ljubljenih obirskih hribih. Tudi evharistični Zveličar je moral zapustiti za leto dni svoj dom. Eno celo leto ni bilo maše v obirski cerkvi. Verniki so morali hoditi v Železno Kaplo.

Sedem dolgih let trpljenja in gorja je minilo. Časi so bili tako strašni, da jih tudi 800 let stara lepa ne pomni.

Leta 1945 so se vrnili naš domači župnik. 14. maja je bila božja služba. Slišali smo pridigo in petje v slovenskem jeziku. Vračali so se izseljenci, vojaki in ujetniki.

Spet zelene naši obirski hribi in naš skromen kmet spet orje svoje njive. Veselejše nam postaja vsakdanje življenje. Toda tako veselo več noče biti. Spomini so nam še ostali in Srca so preveč krvavela in rane še danes zabole. V tujini počiva 29 žrtev iz obirske župnije, 8 vojakov pa še pričakuje fara in domovina. Nam vsem pa se zdi, da jih več ne bo. Lipa več noče zeleneti.

O lipa, spet nam zazeleni tam v dišečem gaju! Daj nam pozabiti vse: grozo in kri, nesrečo in smrt, tujino in krivico! Za zeleni nam lipa naša, da bomo spet vsi v raju domačem!

O prelepa Obirska! Nikoli te ne bom pozabila. Kajti tu me je zibala moja mati in tu si tudi ti, najdražji moj dom!

O. A.

Pevci!

Pevske vaje, ki smo jih lani imeli v Mohorjevi hiši, bomo spet nadaljevali. Pridite vsi v soboto, 21. novembra 1959, ob 2. uri popoldne v Mohorjevo hišo. Važno je, da pridete vsi lanskil Vabljeni in zaželeni pa ste tudi vsi drugi, ki imate zmožnosti in voljo (oboje!), da sodelujete. Pri prvi vaji se bomo pogovorili o važnih vprašanjih nadaljnjega dela.

Zveza pevskih društev

Naše prireditve

ŠMIKLAVŽ NA GORENČAH

V nedeljo, dne 15. novembra želi gorenška mladina razveseliti vse ljubitelje petja s prireditvijo, ki bo v farni dvorani v Šmiklavžu na Gorenčah. Začetek ob 3. uri popoldne.

Vsi od blizu in daleč pristrčno vabljeni.

Iz našega dnevnika

Poročajo učenke gospodinske šole v St. Jakobu.

Novo šolsko leto je kljub časopisni gonji tistih, ki se postavljajo kot največje rodoljube, so pa v resnici volkovi v ovčji koži in mnogoterim drugim zaprekam priključilo precejšnje število gojenk v naše gospodinske šole. So to dekleta, polna idealizma, ki se vam želijo predstaviti ter pokazati vsaj drobce svojega šolanja. Poslušajte, kako piše o svoji odločitvi Rozvita Sadjak iz Nonče vesi!

Našla sem srečno rešitev!

Kakor ognjena obla je zatonilo sonce za gorami.

Jesenski piš se zaganja v suho odpadlo listje ter ga podi pred seboj, ko premišljuje stopam ob gozdu. Po dnevnem delu večerni oddih.

Gozd molči, le zdaj pa zdaj zaslišim rahel šum, ki ga je povzročila drobna divjad. Bajna samota, kakor nalašč za deklško razmišljanje.

Kako čudovito je Bog ustvaril svet! Pomlad budi življenje, jesen ga jemlje. Gledam drevje in grmovje. Tudi to gre svojo pot. Drevesa rastejo, se širijo in debele. Ko so zrela, jih posekajo, razagajajo ali obsekajo za graditvene mizarske in druge namene.

Pa me prešine misel: Kaj pa jaz? Brez cilja živim iz dneva v dan. Li zame ni življenjske naloge? Čemu živim? Tudi jaz moram služiti Bogu in vršiti Njegovo voljo. Treba je, da izpolnim življenjske dni.

Ta zavest mi je pospešila korake proti domu. Moj sklep je bil: V gospodinjstvo šolo pojdem. Ta me bo vzgojila in izurila za poklic, ki bo mnogim v korist.

SKOČIDOL — VERNBERG

Koncem meseca vinotoka sta sklenila v farni cerkvi življenjsko zvezo ključavničarski mojster Lipošek Franc in Ulbing Marija Frančiška. Zenin je doma blizu Rogaske Slatine v Sloveniji, star 22 let, odkoder je prišel s svojimi starši med drugo svetovno vojno v Vernberg, kjer so si starši s pridnim delom sezidali novo hišo na ondi podedovanem svetu. Mlada nevesta je pa Črničeva v Dragničah. O, kako dobro bo imel mladi mož s starši pri mladi ženi, vešči kuharici! Za priči sta bila pa gg. Walter Dermuth in Walter Fleimisch. Svatba se je pa vršila v gostišču Fruhmanna v Vernbergu. Svatov je bilo mnogo, da je bila polna velika dvorana. Prepeval je moški sekstet iz Celovca (pevci kapucinskega samostana). Godba na pihala pa je bila iz Beljaka. Izmed pevcev eden je znal marsikatero šaljivo zabavno in poučno obenem povedati. Novemu zakonskemu paru želimo obilo sreče! Pa tudi to znaj mož, in žena vеди, da naj dasta čast slovenski besedi!

BELJAK

Nad vse žalosten pogreb je bil danes (7. nov.) na beljaškem mestnem pokopališču. Po dolgi in težki bolezni, je v celovski deželni bolnici previdena s svetimi zakramenti mirno v Gospodu umrla ga. Ljudmila Arbeiter, soproga od leta 1928 g. dr. Arbeiter-ja, predstojnika carinske straže, stara šele 58 let. Njeno predzakonsko ime je Orasch. Doma iz Dol fare Skočidol, Vaz (Dalje na 8. strani)

Obirsko — moj dom

Obir je gora, ki se vidi daleč po deželi. Stoji izven gorske verige Karavank. Čudovito lep je razgled tja preko slovenskih krajev Koroške, kadar stojiš vrh Obirja in občuduješ lepote dežele. Na njegovi južni strani se razprostirajo lepe sončne planine in zeleni gozdovi. Dolinica je prijazna, toča ozka, dolga kakih 10 km. Kmečke domove preproste in trdne, ter skromne delavske hišice opaziš povsod med travniki in pašniki. Kakih 300 m nad dolinico pa te pozdravlja zvonik male gorske cerkvice sv. Janeza Krstnika. To je Obirsko. Nad cerkvico stoji stara lipa. Dolgih 800 let je že zelenela in cvetela. Doživela je že veliko. Videla je rasti in umirati rodove. Menjali so se hudi in dobri časi, lipa pa je rastle in zelenela. Danes pa nam umira naša lipa.

Na Veliko noč 1946 je nekdo vrgel sredi v njeno vejevje izstrelek, ki je eksplodiral. V notranjosti je deblo že bilo trhlo in se je vnelo. Ogenj, dolgo časa skrit, je opoldne izbruhnil. Lipa je bila vsa v plamenih. Le s težavo so ogenj pogasili. Lipa pa je dobila težke opekline. Tako, da nam danes umira naša lipa. V spomin bi ji zapisali narodno pesem: Lipa zelenela je, tam v dišečem gaju, s cvetjem me obsipala, d'al sem, da sem v raju.

Res pravi planinski raj so bili nekaj obirski kraji. Prišel pa je sovražnik in nam uničil srečo raja. Domača zemlja je bila kri svojih sinov in otrok, ki jih je vzredila. Hud udarec za naš ves rod je bila prepoved krščanskega nauka v šoli. V ranem jutru cvetne nedelje 1941 so zadoneli na meji topovi. Hitler je napadel Jugoslavijo. Še istega dne je odvedel orožnik g. župnika v Železno Kaplo. Pregnani in izseljeni so bili v dolgo pregnanstvo.

Glasno so zajokali verniki, ko jim je naznanil, da je v cerkvi prepovedano rabiti slovenski jezik in da se vpelje nemška pridiga, nemško petje in nemška molitev. Tako globoko ponižani in tako hudo potrti se Obirčani še nikoli niso vračali iz cerkve. O Bog, kako ti bomo peli čast in te hvalili, ko nam srca krvavijo? Kako bomo poslušali tvojo besedo v jeziku, katerega ne razumemo!

Zapustili so nas naš dušni pastir, zapuščali so na fantje, ki so morali na vojsko. Vzeli so nam kmalu tudi vse zvonove. 15. aprila je bilo v Kortah vedno češčenje. V velikem številu so bili zbrani verniki v svoji cerkvi. Nenadoma vstopi v cerkev 11 orožnikov. Odgnali so Smrtnikovo družino. Tej izselitvi je kmalu sledilo še več drugih. Vseh izseljencev iz naše župnije je bilo 29. Deset izmed njih je umrlo mučeniške smrti. Stiska je postajala vedno hujša. Obirsko je postalo bojno področje.

Nova določila za AIK?

Avstrijski državni proračun izkazuje vsako leto večjo vsoto za pospeševanje kmetijstva. Večji del te vsote potrošijo za tekoče izdatke, ki jih imajo s kmetijskimi šolami, ustanovami, poizkusnimi podjetji, poklicnim zastopstvom in podobnim. Ta vsota je torej vezana in jo smejo porabiti le za kritje omenjenih izdatkov. Razmeroma majhen del pa služi neposrednemu uravnavanju proizvodnje s pospeševanjem gotovih gospodarskih panog ali delovnih metod. Trenotno je najbolj važno napraviti avstrijsko gospodarstvo zmožno konkurenice na bodočem Evropskem trgu. Neki vodilni avstrijski gospodarstvenik je pred kratkim izjavil, da je ena tretjina domačih kmetijskih obratov takoj zmožna tekmovanja, dvema tretjinama pa bo treba še ustvariti potrebne pogoje, pri čemer ni moč zanikati, da del sploh ne bo zmogel tega.

Pripravljanje teh zaostalih kmetijskih obratov na bodoče tekmovanje na evropskem trgu pa obstoji v glavnem v večjih investicijah, kot n. pr. v gradnji potov, žičnih dvigal, zlaganju zemljišč (komasaciji), melioracijah, nabavljanju strojev za tehnizacijo in racionalizacijo ter izboljšanje živinoreje z nakupom plemenske živine. Vsi omenjeni ukrepi pa gredo roko v roki z bolj ali manj obsežnimi spremembami na kmetiji.

Doslej so javna sredstva v glavnem trošili v obliki izgubljenih doklad ali podpor za pocenitev potrebnih izdatkov. Imeli smo podpore, ki so krile od 10 do 15 odst. celotnega izdatka in bile razvrščene po obsegu in nujnosti posameznih ukrepov. Ta pot pa se je izkazala za nezadovoljivo, ker interesi niso imeli dovolj lastnih sredstev za potrebne investicije. Zategadelj so prešli k posojilom, pri čemer so bili tudi finančno in denarnopolitični pomisleki merodajni. Konjunktura zadnjih let je gotovo privedla do pomembnih naložb kapitala, izrabljanje tega pa otežuje sorazmerno visoka obrestna mera. Doslej izgubljene doklade v kmetijstvu naj bi torej služile pocenitvi kmetijskih posojil potom znižanja obresti in naj bi na ta način spravile v tok večje vsote denarja.

Tisoč šilingov kot 25 odstotna doklada v obliki podpore zahteva takojšnje imetje interesnega prispevka v višini 3.000 šilingov in znaša slednjič skupaj 4.000 šilingov. Istih tisoč šilingov iz javnih sredstev, ki bi jih dali kot 5 odstotno pocenitev obresti, pa omogoči, da si kmet priskrbi 20.000 šil. posojila, ki ga mora sicer vsega vrniti, a šele kasneje.

Gotovo so bile te misli tehtne, ko so uvedli kreditne ukrepe za kmetijstvo. Pod naslovom »Agrar-Investitions-Kredite«, na kratko AIK, so lani prvič dale banke na razpolago 300 milijonov šilingov, kmetij-

ske ministrstvo pa je zagotovilo 5 odstotno pocenitev obresti in razen tega še zagotovilo države.

Po preteku enega leta, odkar je ta ukrep v veljavi, pa kritični opazovalci trdijo, da ni v polni meri izpolnil pričakovanj in je bilo nekaj razočaranj. Zunanji videz za to je bilo dejstvo, da je bil znesek, ki so ga dali na razpolago, le v majhni meri izkoriščen, čeprav je bilo opaziti, da kmetje nimajo dovolj denarja. Za to navajajo tri vzroke: prvič, da kmetje ne delajo radi dolgov; drugič, da so na splošno donosi zemljišč prenizki, da bi se dalo, čeprav ob nizki obrestni meri, vrniti posojilo v 5 do 10 letih. Tretjič lahko ugotovimo, da težave mnogih kmetij v ugodnih pogojih, ki bi zmogle obremenitev s posojilom, ne predstavljajo manjkajoče investicije, ampak pomanjkanje obratnega kapitala. Biti bi moralo več denarja na razpolago, da bi mogli biti kmetje bolj okretni in da jim

Težave pri arondaciji zemljišč ne le pri nas

Izboljšanje zemljiške strukture predstavlja v večini zapadnoevropskih držav nalog, ki kriči po izvedbi. Največje težave povzroča komasacija zemljišč, to se pravi združitev poljskih in travniških parcel kmetijskega obrata, ki so pogosto raztresene tako, da racionalno gospodarjenje z modernimi stroji in orodjem skoro ni več možno.

Komasacija zemljišč v posameznih evropskih državah je napredovala zelo različno. Danska n. pr. ima glede tega še najmanj skrbi, kajti od celotne obdelane površine 31 milijonov hektarjev je treba izvesti komasacijo zemljišč le na površini, ki predstavlja 14,1 odstotka, a tudi tu je delo do polovice že izvedeno. Tudi Zapadna Nemčija dobro odreže glede tega v mednarodni primerjavi, čeprav morajo tu izvesti arondacijo še na 60 odst. vse površine, ki jo obdelujejo. Na 5,6 milijonih od 14 milijonov hektarjev so arondacijo že dokončno izvedli, na nadaljnjih 2,8 milijona hektarjev so tozadevna dela v teku,

ne bi bilo treba vedno »skopariti«. Baš za to pa kmetijskega investicijskega posojila ne dajejo. Uporaba posojil je bila torej preveč omejena, spričo česar prosilec ni bil vedno pripravljen naprtiti si na rame še ne vselej enostavne težave postopka in predpisane preiskave in nadzorstvo.

Na podlagi teh izkustev bodo verjetno prihodnje leto izdali nova določila, s katerimi si pristojni strokovnjaki že belijo glave.

Minister za kmetijstvo in gozdarstvo, dipl. inž. Hartman je v poročilu konferenci predsednikov avstrijskih zbornic sporočil, da bodo kmetijstvu prihodnje leto na razpolago pospeševalna sredstva v isti višini kot letos. Razen tega pa je uspelo precej povečati posojila. Prihodnje leto bo kmetijstvu gozdarstvu in gospodarstvu na razpolago 600 milijonov šilingov za posojila (še enkrat toliko kot letos) po nižjih obrestih. Konferenca predsednikov kmetijskih zbornic je pa sklenila predlagati ministrstvu za kmetijstvo in gozdarstvo naj pri agrarnih investicijskih kreditih ponestavi razpis za posojilo.

na ostali površini pa morajo izvesti arondacijo v teku prihodnjih let.

Precej večji pa je procentualni delež tistih zemljišč, ki jih še morajo arondirati, v ostalih evropskih državah. Tako n. pr. morajo v Švici izvesti komasacijo še na 69,4 odst. kmečkih zemljišč, v Avstriji še na 77,6 odst. in v Franciji na 87 odst. Izredno velik je tudi še del nearondiranih zemljišč v Holandiji, kjer bodo morali izvesti tozadevne ukrepe še na 88,2 odst. obdelane površine. Najbolj težaven pa je položaj v Italiji, kjer čaka na arondacijo še 97 odst. kmetijske površine, torej skoro vsa obdelovana zemlja.

Kmetijski strokovnjaki v vseh državah seveda upravičeno svirajo pred mišljenjem, da pomeni izboljšanje agrarne strukture z arondacijo zemljišč ali z drugimi ukrepi edino rešilno sredstvo zoper kmetijske težave. Povsod opozarjajo, da mora biti znak zdrave strukture mešanica velikih, srednjih in malih kmetijskih obratov.

Rekordna potrošnja mesa v Avstriji

Iz obračunov avstrijskega fonda za promet z živino, ki se opirajo na podatke statističnega osrednjega urada, je razvidno, da se je povečala potrošnja mesa v Avstriji lani napram letu 1957 pri prebivalcu za 5,6 odstotka in je dosegla s 50,49 kg na osebo rekordno višino. Potrošnja mesa na osebo in na leto je znašala od 1935 do 1938 48 kg, leta 1950 30 kg. Od tedaj pa je naraščala iz leta v leto.

Izraženo v absolutnih številkah so pojedli prebivalci, ki nimajo lastne živine, v Avstriji lansko leto 2.685 milijonov kilogramov mesa. To meso je dalo okoli 369 tisoč glav goveje živine, 514.000 telet, 1 milijon 922.000 prašičev, 30.000 konj in 27.000 ovac. Potrošnja perutnine, divjačine in rib pri tem v Avstriji ni všteta, a znaša kakih 10 do 12 odstotkov količine, ki odpade na prebivalca. Delež govejega mesa je nazadoval za celih 5,76 odst., potrošnja svinjine pa je narasla kar za 6,98 odstotka.

Delavci preizkušajo izdelke lastnega obrata

Okoli 500 nastavljenec tvornice dušika v Linzu hoče na lastnih kulturalnih preizkusih izdelke svojega obrata. Ti delavci so v svojem prostem času navdušeni sadjarji, ki skušajo seveda čimbolj dvigniti donos svojih sadovnjakov s »Vollhumonom« in drugimi umetnimi gnojili, ki jih izdelujejo v tvornici dušika v Linzu. Razstava v kazuinu tvornice kaže uspehe, ki so jih dosegli na takozvanih »Vollhumonskih vrtovih«. Jabolka, hruške, grozdje in zeljenjad, ki jih tukaj razstavljajo, izgledajo zelo okusno.

6.097 nesreč v enem mesecu

V teku letošnjega septembra se je zgodilo v Avstriji na kmetih 6.097 nesreč. Od teh jih je bilo na Koroškem 481. Število nesreč se je do 30. septembra napram lanskemu letu žal ponovno povečalo.

Razveseljiva novica

Sedaj uživa dodatno starostno rento v Avstriji že 72.322 starih kmetov in kmetic. Od 124.534 prošelj, ki so bile vložene v obdobju od 1. januarja 1958 do 30. septembra 1959 Zavodu za dodatne rente, so mogli rešiti doslej skoro 70 odstotkov, namreč 76.288 prošelj. Na Koroškem je bilo vloženih vsega skupaj 7.970 prošelj za dodatno starostno rento. Do konca septembra so priznali to rento 5.038 prosilcem.

Šoferski kotiček

Oni, ki uporabljajo avtomobil vse leto in vsak dan, imajo sedaj opravka z novim sovražnikom — z meglo. Pasovi megle, ki se ponekod nenadoma pojavljajo nad cesto, so velika nevarnost še prav posebno za one, ki vozijo prehitro. V vsakem takem meglenem pasu preži na vozača smrt s svojo neusmiljeno koso.

Morda se bo zdelo to pretirano tistim, ki radi podcenjujejo razne nevarnosti. Kdor je že kdaj nenadoma zapeljal v tak megleni pajčolan, pa ve, kako neprijetno je to in kako nevarno je v takem slučaju reagirati na ta način, da stopimo na zavoro. Uporabljanje zavor je zelo nevarno posebno na poledenelih cestah. Kogar zaloti med vožnjo megla, naj se ravna po pravilu, ki pravi, da je mnogo bolj važno, da ga opazijo drugi, kot da sam kaj vidi. Če pa je megla tako gosta, da se nič več ne vidi, je treba obstati. V meglenem vremenu in če sneži, je treba prižgati zasenčene žaromete. Kdor meni, da si bo kaj prištedil, če bo prižgal samo pozicijske lučke, je v veliki zmoti, ker štedi na napačni strani. Vedeti namreč mora, da je vožnja v megli samo s pozicijskimi lučkami prepovedana. Žaromet s polno svetlobo pa jemlje vid in je razen tega v megli prepovedano voziti z nezasenčenimi žarometi. Kdor

BODI NA CESTI PREVIDNI

ima posebne žaromete za meglo, naj pazi, da so pravilno nameščeni, ker koristijo le, če mečejo luč v pravem kotu na cesto. Gotovo so taki žarometi koristni, veliko pa ne izdajo. Čudežev tudi od teh ne morete zahtevati.

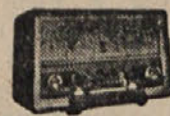
Čim vključite zasenčene žaromete in žaromete za meglo, morate zmanjšati tudi brzino! Če ste prepričani, da v kljub megli še lahko brez velike nevarnosti vozite, si izberite kako markacijo, n. pr. obcestne kamne za vodnike pri nadaljnji vožnji. Držati se morate čimbolj desnega roba ceste, kajti zna se zgoditi, da vam bo privozil nasproti kak lahkomiselnež, ki si je izbral za markacijo rumeno črto sredi ceste, kar seveda nikakor ni prav, a mnogi z veseljem delajo.

Če je megla, se kaj kmalu orosi vetrobran (Windschutzscheibe). Začetnikom za volanom se bo zdelo, da postaja megla gostejša in zato jim tudi ne bo prišlo na misel, da bi spravili v pogon čistilce vetrobrana (Scheibenwischer). Nekateri izkušeni šoferji imajo navado voziti za kakim drugim avtomobilom, ki jim na ta način kaže pot v gosti megli. Temu ni oporekati, paziti je treba le na zadostno razdaljo med vozili, da pri nepričakovnem zaviranju prvega vozila, drugo ne more zadeti vanj, ker ima še dovolj prostora za ustavljanje. Pravilna razdalja je: ena desetina brzine na kvadrat. Pozimi mora biti razdalja zaradi vlažnega cestnišča seveda še nekaj večja.

Vozite torej previdno in bodite obzirni do drugih, ki jim je usojeno uporabljati cestišče. Verjemite, da kolesarju in pešcu ni ravno všeč, če ga oškropite z umazano vodo, blatom ali snežno brozgo od nog do glave!

Česar ne želimo, da bi drugi nam storili, tega tudi mi ne storimo drugim, pa bo življenje lepše za vse.

Šivalne stroje, motorna kolesa, radio-aparate in električne potrebščine

JOHAN LOMŠEK

ST. LIPŠ, TIHOJA 2, DOBRLA VES

SVETUJEMO IN POMAĞAMO

In koščkov mila, ki jih ne bi mogli več porabiti, napravimo večji kos ali pa milo v prahu. Koščke zrežemo zelo na drobno in jih damo v lonec z vodo. Vode naj bo po teži pol manj kot mila. To kuhamo na slabem ognju in mešamo, da ni preveč pen. Milu lahko dodamo sok ene limone. Mešati moramo tako dolgo, dokler se zmes popolnoma ne zgosti. Nato jo predenemo v kake posode iz lepenke. Milo se mora ohraniti in popolnoma posušiti, šele potem ga smemo uporabljati. Milni prah napravimo prav tako, samo da suho milo nastrgamo.

Razbeljeno mast, ki smo jo polili, takoj oplaknemo z mrzlo vodo, da se strdi. Tako jo lahko pobereemo in nesreča ne bo prevelika.

Bradavice odpravimo, če jih namažemo zjutraj in zvečer z ricinovim oljem. Čez nekaj časa se osušijo in nazadnje popolnoma izginejo.

Mastnih madežev na parketu ne odpravimo niti z vrelo vodo niti z bencinom. Preprosto in izdatno sredstvo pa je, če naložimo nanje za prst na debelo ilovice in jo pustimo čez noč, da se posuši. Zjutraj odstranimo ilovico in ostrgamo madeže z žico — vedno v smeri lesnih rasti, nikoli krožno, kajti tako bi razpraskali pod.

Po tem temeljitem čiščenju je seveda treba osnaženi del znova položiti in s krtačo zgladiti.

Čevljev iz gumija ne smemo hraniti ne na toplem ne na soncu, pa tudi ne na hudem mrazu. Čistimo jih z mlačno vodo in zgladimo z oljem ali z glicerinom. Priporočajo tudi mazanje s petrolejem. Gumijasti podplati so včasih ob deževnih dneh nevarni, ker nam rado drsi v njih. To preprečimo, če jih včasih odrgnemo s smirkovim papirjem. To gumiju ne škodi, če ni prepogosto.

Jedilno olje se ne skali, če damo v steklenico malo soli. Na liter olja vzamemo žličko soli in pustimo steklenico nekaj dni odprto. Ko se olje popolnoma izčisti, ga odlijemo v drugo steklenico, sol pa ostane s staro goščo na dnu steklenice.

Madeže oljnatih barv odstranimo s terpentinom, apnene z močnim kisom, oljinate s peskom. Zelo umazana okna obrišemo s krpo, namočeno v petrolej, nato pa jih z usnjem ali cunjno dobro obrišemo. Ne smemo jih umivati, kadar nanje sije sonce, sicer se skalijo. Če hočemo dobiti šipe neprozorne, jih namažemo s pivom, ki mu dodamo soli (na kozarec piva polno pest soli). To pa lahko spet odstranimo, če jih umijemo s toplo vodo.

KARITAS - krščanska dobrotelost

Karitas in mladenci! Ali ni dobrotelost le za stare, ki od življenja ne morejo nič več zahtevati? Saj niso za v kino, z mopedom se tudi ne bodo vozili in na raj tudi ne hodili. Ni jim treba obleke; staro jih zadovolji. — Mi mladi pa se moramo peljati na izlet, iti v espresso po kino-predstavi, si privoščiti jedatice, pijače in muzike. Skratka: užiti življenje v polni meri. »Saj še doma ne morem prispevati za hrano,« bo kateri potožil, »pa naj bi dajal še ubogajme!«

Karitas — delati dobro bližnjemu je dolžnost vseh, tudi mladine. Današnja mladina ni še skusila hudega, ni še sama trpela. Zaradi tega tudi ne vidi trpljenja in pomanjkanja soljudi. Mnogo je še revščine: materialne in duševne. Vidimo jo, dolžni smo jo blažiti. Slišimo in beremo o karitativnem delu. Ne storimo pa nič. Egoizem pravi: da je le meni dobro, kaj mi drugi mar! Pa ni tako. Plemenit človek, vsak mlad človek to hoče biti, mora želeti dobro vsem ljudem. Dekle, fant ne bosta srečna, če bo njun tovariš na kak način trpel. Pomagati mu je treba, biti mu dober z dejanjem, z besedo.

Za dobrotelno delo so potrebne tri reči: 1. oko, ki vse vidi, 2. srce, ki vse čuti, 3.

Ksaver Meško:

URA

Brez miru na steni ura tika.

Brez miru kazalec se premika.

Redno, strogo svoje ure bije
čas nevzdržno v tiho večnost lije.

Žalost ga, veselje ne ustavi,
Več se pride, kar je bilo davi.

Čas beži. Beže z njim moji dnevi.
Kdaj mi bije zadnja? Jutri? Drevi?

roka, ki daruje. Strašno smo včasih slepi, da ne vidimo revščine v naši bližini. Zgodi se, da se v mestih stanovalci ene hiše ne poznajo. Da starček bolan leži, brez pomoči in umrje brez duhovnika. Sostanovalec za sosednjo steno pa se izgovarja: »Kaj mi mar, saj ni moj brat.« Friderik Ozanam, ustanovitelj Vincencijevih konferenc je potrebnim družinam sam nosil drva. Iz tega plamena se je razplamtel leta 1833. veliki ogenj ljubezni po vsem svetu.

Imeti moramo srce, ki čuti. Zavedajmo se sledečega. Ni je stvari, ki tako globoko loči med seboj ljudi, kot je premoženje, bogastvo, sitost — na drugi strani pa revščina, pomanjkanje in glad. Vse drugo je moderna tehnika že premostila (razdalje med kraji, celinami, med svetovi), ta dva brega pa sta še vedno enako oddaljena. Tu vse odpove. Le ena sila more tu zgraditi most — ljubezen. Čim bolj pa so se ljudje oddaljili od Boga, tem težje najdemo pot drug k drugemu.

Roka, ki daruje. So ljudje, ki vidijo potrebo in revščino. Tudi čutijo jo, a dati nočejo ničesar. Roko zadržuje skopost in snedenost, egoizem. Če ste videli, spoznali in občutili potrebo: dajte. Dajte, saj posojujete Bogu. In zavedajte se tudi, da je dajati mnogo slaje kot sprejemati. Čisto praktično svojo dobrotelost izkažite tako, da se zavzimate za gotovo osebo, ste pri kaki dobrotelni ustanovi (Elizabetina in Vincencijeva konferenca). Lahko darujete za misijone, za katoliške šole, za tiskovni sklad katoliškega časopisa. Lahko denarno priskočite na pomoč revnemu dijaku itd. Prilika je dovolj, le videti jih moramo in potem tudi dati, ne le ostati pri sočustvovanju.

REDKA ČAST

Tolmajerjeva hčerka Marijana, ki je končala v Celovcu trgovsko šolo, se je odločila za redovni stan. Prosila je, v veselje staršev, za sprejem pri slovenskih šolskih sestrah v Celovcu. K njeni preobleki v Rim, so pohiteli tudi starši in bližnji prijatelji. Globoko so presunili navzoče sveti obredi preobleke. Sestra Regina in z njo domači, so bili srečni. Ogledali so si ob tej priliki tudi sv. mesto in druga važna italijanska mesta. Naj sestra Regina vso radiško faro priporoča božjemu varstvu. Naj bo njen vstop v samostan v blagoslov družini in vsem Radišanom.

Za mladino in prosveto

HAYDNOV ZGLED

Bilo je v Gospodovem letu 1792. Parnik »Victoria« je zapustil London in rezal valove v smeri proti Calaisu. Ponosno in mirno kakor labod se je zibal po morju, ki je bilo ono jutro čudovito mirno. V tisočih barvah se je prelivalo sonce po morski gladini in se poigravalo z valovi, ki so zdaj srebrnobeli, zdaj jeklenomodri pljuskali ob parnik.

Na krovu je bilo živahno vrvenje. Številni potniki so opazovali igro valov, uživali lepoto sončnega jutra na morju, živahno kramljali, se smejali in šalili.

Prav osamljen pa je sedel na pomolu mož plemenitega obraza. Njegove mirne oči so zrle čez neizmerno morje v neskončno daljavo, ustnice so se rahlo premikale, prsti njegovih lepih rok pa so prebirali jagode molka.

Samotnega je objemal spokojen mir. Tiha sreča je dihala iz njega in ga popolnoma odmaknila od živahnega hršča sopotnikov.

Marsikateri sprehajajoči se po krovu je samotnega ošinil s prezirljivim, zasmehljivim pogledom, mnogi je izustil celo pikro opazko. Zamaknjenega v pobožno molitev to ni motilo prav nič.

Nič na svetu ni bolj muhasto, kot je morje. Iz rahle meglice tam na obzorju se je dvignil temen zastor, ki je zakril sonce in se preteče spuščal na morje. Srebrnobeli in jeklenomodri vali so zrasli v mogočne, grozeče in peneče se valove, ki so divje butali ob parnik, hoteč ga zdrobiti in pogoltniti. Nemir potnikov se je stopnjeval v smrten strah. Z grozo v očeh so zrlili divji ples morskega viharja. Ko pa so se peneči valovi začeli zgrinjati čez parnik in pometati krov, so se preplašeni potniki umaknili v kabine.

Samotni na pomolu pa se ni bal viharja. Kot osamljen in ves prevzet od divjega plesa, se je razživel in preskakoval valove, ki so se valili čez parnik. Z glavo in s kretinami in z vsakim gibom svojega telesa je posnemal gibanje parnika, njegov pretres, njegovo cvileče ječanje. Bučal, tulil je z viharjem, zdaj pa zdaj pa je radostno vzkliknil: »Res je tako! Dobri mojster Nikolaj, res je tako! O, ko bi ti mogel biti navzoč!«

Čudno, nerazumljivo obnašanje prej tako mirnega moža je zadržalo nekaj pogumnejših potnikov na stopnicah v medkrovju, od koder so zvedavo zrlili na poskakujočega moža. Bolj kot neustrašenost pred besnečim viharjem jih je zadrževala neprikrta radovednost in še misel, da je mož znorel.

Kadar se morje sprostí in v silnem bučanju potegne vse registre mogočnih, nevidnih orgel, se zopet umiri in zaigra piano. Tako tudi sedaj. Strahotno butanje penečih se valov je ponehaval in z njim tudi nevarno metanje in gibanje parnika. Rahel veter je trgal težki sivi zastor,

izza katerega se je zopet posmejalo zlato sonce in s svojimi žarki srkalo mlako na krovu in sušilo parnik.

Kakor da vstajajo iz groba v novo življenje so bledih obrazov prihajali potniki na krov. Radovednost jim je brisala z obrazov sledi prestanega smrtnega strahu. Vse je sušljalo o norem, nerazumljivem ponašanju neznanega, ki je zopet stal na pomolu in vedrih oči ter smehljajoč se zrl na pomirjeno morje.

Radovednost je kakor glad, ki mori človeka, dokler ga ne uteši.

Iz gruče radovednih se je odlučil potnik in drzno nameril korak proti neznanemu možu. Nekam visokostno mu je rekel, naj dovoli vprašanje, ki zanima vse potujoče: »Kako je pač mogel v tem silnem viharju ostati na krovu, se tako razživeti in vprav radovati viharja, medtem ko so vsi ostali potniki iz groze in smrtnega strahu kar onemeli in se zatekli v kabine?«

Nagovorjeni mu smehljaje se odgovori: »To je bil ljub spomin iz moje mladosti. Moj dobri mojster in učitelj glasbe Nikolaj Porpora, mi je nekoč velel muzikalčno predvajati vihar. Ker pa takega viharja še nisem doživel, mi je bilo to res nemogoče. Zato sem prosil svojega učitelja, naj bi

MARIJA ŽNIDARŠIČ:

MOJA MATI . . .

Ko materi obraz zazrem,
ki vanj je gube čas zarisal,
vem: napram njej jaz majhna sem.

Ko gledam v rjave ji oči,
vidim v njih le skrb, trpljenje,
prečutih sto in sto noči.

Ko te oči v solzah tope se
vsakokrat, ko jo zapuščam,
vem: ona vse, prav vse prenese.

Ko gledam nje obleko revno,
vem, da za to obleko skrito
utiplje ji srce pohlevno.

Ko gledam njene bele lase,
ki so bili nekdaj črni,
vem, da nikdar ne misli nase.

Ko gledam njeno trdo dlan,
ki je vsa žuljava od dela,
vem: v njej zaklad je pokopan.

Ko zvečer ta trudna roka
še poišče rožni venec,
vem: v njej vera je globoka.

Ko materin obraz zazrem,
ki vanj je gube čas zarisal,
vem: napram njej jaz majhna sem.

TROJE STREL

Jupitru, bogu bliskov in groma, se je nekoč zadelo, da bi vrgel na zemljo nekaj strel. Čudna želja — huda ali pravična. »Tudi ubijanje,« je rekel, »lahko stori dobro delo.« In ukazal je trem stre-lam: »Idite in ubij vsaka izmed vas človeka, ki mu bo po vašem mnenju smrt v dobro. Katera bo najbolje izbrala, bo krasila ost mojega žezla.«

In udarile so na zemljo. Na večer so se vrnile k bogu.

Kaj je meni farna cerkev

Središče nadnaravnega družinskega življenja je fara. Kakor se domačega počutim v družini, tako domače bi se mi moralo zdeti v farni skupnosti. Če tega ni, nekaj ni v redu. Potem meni ni fara kraljestvo zase in v sredi tega kraljestva — srce — farna cerkev z evharističnim oltarjem in pred njim duhovnik sredi cerkvene občine kakor Kristus sredi prve cerkvene občine dvanajst apostolov. Morda pozabljam, da je ta duhovnik-župnik res oče v župniji in da je dolžan nastopati kot oče, poln ljubezni, in tudi kot skrben vzgojitelj z ostro besedo. Farani pa so dolžni z njim živeti, z njim čutiti, za Cerkev delati. Od njega slišijo resnice katoliške vere v določenem redu, razložene pri pridigah, posebno pa pri krščanskem nauku. V oznanilih jim sporoča vse, kar se tiče vse farne družine. Pa saj oče-župnik ne

more delati drugače, saj vse pozna! Saj ves z njimi živi! Blagoslavlja njihove zakonske vezi, sprejema v nadnaravno življenje njihove otroke, vodi jih očičene v sveti spovedi k Njemu, ki je prijatelj otrok, v poslednjem boju jih krepča za njihovo najodločnejšo pot. Še nad mrtvimi moli in prosi Boga za njihov pokoj. Za žive in mrtve farane mora opravljati določene dni daritev sv. maše; to ni ukazano nobenemu drugemu duhovniku.

Tako je župnija res družinsko življenje, ki ga cerkveni poglavarji tako zelo priporočajo. Kajti le od zdravega družinskega življenja je mogoče pričakovati zdravega naroda in od zdravega nadnaravnega življenja zdravja v Cerki.

Zato ni prav hoditi v cerkev, kamor me pač zanese, ne se brigati za glas mojega pastirja.

mi pomagal s predstavo. Da ste ga tedaj videli! Da ste čuli! Vsa lepota in divji pošastni ples viharja je vstajal iz akordov, ko je, živo posnemajoč divjo igro prirode, skakal, se zibal, tulil in bučal pred menoj, moj dobri stari mojster glasov Nikolaj Porpora. In danes sem z viharjem doživljal in užival neizbrisni spomin mojih mladih dni.«

Iz neutešene radovednosti vstane novo vprašanje: »In kako, da se niste bali, da vas pograbi in odnese val? In se niste plašili, da bi razbesnelo morje moglo pogoltniti parnik z nami vred? Smrt je prežala na krovu in vi se je niste bali...?«

Nov smehljaj preleti obraz vprašanega.

»Smrti naj bi se bal? Z Bogom v srcu in z rožnim vencem v roki se smrti ne bojim. Le z njo morem prestopiti v večnost, v raj, ki mi ga odpre venec, spleten iz čudodelnih rož.«

»Kdo ste, gospod, in kam potujete?« je drznemu kar ušlo novo vprašanje.

»Jožef Haydn sem in potujem na Dunaj,« je vprašani mirno odgovoril.

Vročica sramu je spreletela predrzneža. Jecljajoč opravičilo se je z globokim poklonom oddaljil.

Kakor iskra je padla novica med radovedne. »Kaj, Jožef Haydn, znameniti skladatelj, je oni skromni mož?« Z globokim spoštovanjem so odslej sopotniki pozdravljali Haydna, junaka, ki se ni bal prezira in sodbe ljudi, ne morskega viharja, ne smrti. Občudovali so njega, ki je bil veliki mojster glasov, oče moderne instrumentalne glasbe, stvaritelj nesmrtnega dela »štirje letni časi« in skromni, otroškovidni častilec Matere božje, kateri je spletal venec čudodelnih rož.

Pripomba: Jožef Haydn je bil velik avstrijski skladatelj. Živel je med leti 1732—1809. Torej obhajamo letos 150 letnico njegove smrti.

»Jaz,« de prva, »sem ugledala razcapano in onemoglo starko. Vse ji je odreklo življenje. Nobena ljubezen ji ni ostala več na zemlji. Zaničevali so jo vsi in jo odganjali neusmiljeno, ko je solzeča se, prosila kosce kruha. Čakala je samo še rešiteljice smrti. Ubila sem jo v trenutku, ko se je imela zgruditi kraj ceste...«

Jupiter odobri delo prve in pozove drugo, da mu poroča o svojem izvršenem delu.

»Jaz sem ubila moža, ki se je pripravljaj izvršiti najhujše hudodelstvo, ki ga more pojmiti človeški um. Hotel je ubiti svojega človeka, da ga oropa denarja. Ubila sem ga in tako zabranila grozen zločin ter prihranila nesrečniku življenje, polno obupnega kesanja.«

Pomisli! Je Jupiter, odobril delo druge, da zasliši še tretjo.

»In jaz sem uzrla deklico, ki je živila srečen sen ljubezni. Vse je pustila, da je sledila ljubljenu. Z očmi, jasnimi kot srna, si je gledala rožno bodočnost poleg njega, ki bi živel edinole z njo. Prepeva je ga je čakala v novem domu in ni slutila in ni vedela, da je pozabil na njeno mladost, njeno žrtev in odšel k drugi — novi izvoljenki. Prevara bi jo bila mor-da ubila; zasmilila se mi je in odločila sem se, da naj umrje, še smehljajoča se svojim žarnim sanjam...«

Zamišljen ji odgovori Jupiter:

»Samo ti si pravo zadela!«

In tretja, bleščeča in svetla strela je prišla na Jupitrovo žezlo.

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

Karl Rojšek:

V deželi zelene rožce

Bog te blagoslovi zelena dolina, dolina zelenega goldinga, kjer sem preživel svojo otroško in mladeniško dobo. Kot ogromen stadion se mi zdiš, s svojimi gozdovi hmelja, na obronkih za okvir kot tribune, cve-toči vinogradi, z belimi zidanicami in mnogimi cerkvicami, nad katerimi bedi in kraljuje dvostolpna Oljska gora. Zares tukaj je Bog z polnim prgiščem sipal do-brote, in gotovo se nasmehnil, ko je ustvaril lepo savinsko dolino.

Pred kakšnimi 90 leti, je prišel z Wür-tenberškega, v Novo Celje (graščina med žalcem in Petrovčami) oskrbnik Jožef Pilger, ki je po kratkem času uvidel, da bi utegnili tu dobro uspevati rastlina hmelj. Ob strani mu je stal domačin Janez Hausenbüchler, splošno spoštovan mož, ki je bil izboljšal tudi konjerejo. Njemu se ima zahvaliti dolina poleg hmelja tudi za pasmo konj, ki slovijo daleč po Evropi.

Torej v ta zeleni raj me je letos zane-slo, ko je bilo obiranje hmelja na višku, da poskusim, če so še moji prsti dovolj prožni, za konkurenco drugim, ki imajo stalno opravka z njim. Spomini mi gredo nazaj pred prvo svetovno vojno, ko smo še kot otroci obirali pod skrbnim materi-nim nadzorstvom, ki nas je uvajala in na-posled res privedla do tega, da smo postali kolikor toliko dobri obiralci. Sam Bog varuj, da bi se kateri kam zagledal in pri tem pozabil na svojo dolžnost pri hmeljev-ki pred seboj. Otroci, sedaj je ura, da si prisluzite obleko in obutev, je večkrat skrb-na mati ponovila, in nas še v temi zbudila, da smo večkrat na njivi pričakali jutran-jo zoro. Po šest krajarjev pri hrani in po osem brez hrane so plačevali gospodarji od škafa (mera 30 litrov). V mislih na gol-dinarje so se naši prsti zagnali v košati hmelj, ki je bil takrat brez dvoma lepši, in ga je bilo lažje obirati kot danes. Takrat ga je povprečna obiralka natrgala od 18 do 22 najbolj gibčne celo 24 škafov na dan; danes pa jih naberejo od 12 do 16. Način obiranja je isti. Vzrok temu bodo najbrž različne bolezni, ki napadajo danes hmelj. Kaj je temu vzrok? Morda umetno gnojenje, ki ni in ne bo enakovredno hlev-skemu. Kakor je umetna hrana škodljiva človeškemu telesu, bolj ali manj, isto ve-lja tudi za rastline. Tudi one potrebuje-jo naravno hrano, to je hlevski gnoj. Toda pustimo to hmeljskim strokovnjakom, in pojdemo v Petrovče, kjer kraljuje v cerkvi Priprošnica savinskih hmeljarjev.

Največ romarjev pride v cerkev 15. av-gusta, »na Velik šmaren«, kakor ga tam-kajšnje ljudstvo imenuje. Manj dne 8. sep-tembra, ko je konec obiranja in čas za zahvalo. Takšni smo vsi, ko rabimo pomoč od zgoraj, smo glasni in imamo čas, ko sprejmemo dobrote pozabimo na zahvalo. Na veliko Gospojnico je videti tudi že precej obiralcev, ki prosijo Marijo za lju-bo zdravje in uspešno delo. Gospodarji pa za srečen izid obiranja, za lepo vreme, ki tako blagodejno vpliva na hmelj ter za čimboljšo prodajo pridelka. Savinčan ne prosi rad, njegov ponos mu tega ne dopusti. Še pred gosposko se ne ukloni rad, kaj šele pred kom drugim. Toda v cerkvi, ko Mati božja tako blago in milo gleda na svoje vernike, postanejo te trde grče mehke, da kleče stresajo svoje križe in težave pred Marijo priprošnjico. Tudi pri darovanju se izkaže Savinčan, kakor je dober tudi doma do revežev. Prepri-čan je, da mu bo petrovška Mati božja stotero povrnila. In še mehka pesem za-plava proti oltarju:

V Petrovčah stanuješ, v nebesih kraljuješ. Le prosi Marija, v nebesih za nas.

Po cerkvenem pravilu, se moške poraz-gubijo iz cerkve, da pokadijo svoje ljub-ljene viržinke, medtem so pa mamice še prosile, kar so očetje, ki imajo skrb samo za telo, pozabili, namreč, za njih odrasle hčere in sinove, ki so te tedne izpostavljeni različnim izkušnjam — saj se natepe iz vseh vetrov ljudi v dolino. In še en oče-

naš za zdravo pamet naši mladini. Skrb za dušo je naložena našim materam, ki vztraj-no z rožnim vencem v roki molijo in pro-sijo pred oltarjem Brezmadežne.

Ko so Savinčani zadostili svojim duš-nim potrebam, poskrbijo še za telesne, in hajdi v gostilno, sicer bi menda ne bila božja pot prava. Pri kapljici rujnega vin-ca ali penečega piva, se grče laže pome-nijo in duša se mora tudi privezati. Na ta dan Savinčan ni bil nikdar »oharjak« (skopuh). Tudi sinovi in hčere so dobili svoj delež, odrasla mladina denar, otroci bonbončke medicio ali »kraherl« (pokalico). Da, ta »kraherl«; ko sem bil še otrok, sem se znal salamensko muzati okoli matere. Dasi je trikrat obrnila krajcar, če morda ni groš, se je končno vendarle pustila omehčati. Teže je bilo z očetom, ta trd-njava se ni tako hitro podala, vendar se je z večkratnim naskokom tudi omajala, in štirje smo dobili dva krahrla. Borba z očetom je bila končana, pač pa se je za-čela med nami, otroci. Te steklenice, ki so vsebovale dosti več kot današnja »Coca Cola«. Poleg okusne pijače so imele še to prednost, da so bile zamašene s stekle-nimi kroglicami, katere smo mogli s pr-stom poriniti v notranjščino, in tukaj je po navadi prišlo do prepira, kdo bo od-prl ta žlahtni vrec. Pri tem prerivanju, se je žlahtna pijača razburila in oškropila naše bele na prsih poškrabane srajce. Kri-žem smo zapeli sukniče, da bi zakrili našo nerodnost, vendar je to početje vzbudilo sum pri starših, ker v sredi avgusta se vendar ne zapenjamo križem. Oče je vstal, si obrisal od piva penaste brke, nam navil ušesa, da so naposled tudi rdeče har-(Dalje na 8. strani)

Boter petelin in njegova zgodba

Bilo je proti jutru in petelin je še spal pod streho, kar mu pade na glavo slam-nato steblo, ki ga je izdrl veter. Petelin se zbudi hudo prestrašen, srepo zakikirika in zbeži po klancu. Sreča raco, ki ga vpraša: »Kam pa, kam tako hitro, boter pete-lin?« — »Po svetu, po svetu,« odgovori petelin, »bog pomagaj, potres! Poslopja se rušijo, tramovi padajo!« Raca mu brž odvrne: »Pa grem tudi jaz z vami.« — »Nu, le, pojditel!« jo povabi petelin.

Nekaj časa potujeta in srečata mačko. Mačka vpraša petelina: »Kam pa, kam tako hitro, boter petelin?« — »Po svetu, po svetu. Poslopja se rušijo, tramovi pa-dajo,« deje petelin. Mačka prestrašena vzklikne: »Ali naj grem tudi jaz z vami?«

zaradi umetnosti«. Še nikoli niso v tako ne-primeren trenutku načenjali brezplod-nejšega vprašanja. Žalostna resnica je bila v tem, da niti v hiperboli niti v paraboli izstrelek ne bo nikoli več dospel ne na zemljo ne na luno.

Kaj bo torej v najbližji prihodnosti z drznimi potniki? Če ne pomro od lakote, če ne pomro od žeje, bodo v nekaj dneh umrli zaradi pomanjkanja zraka, če jih že prej ne pobere mraz.

Čeprav so hoteli še tako varčevati s plinom, jih je močan padec temperature pri-silil, da so ga porabili še neko količino. Luč bi bili pravzaprav lahko pogrešali, toplote pa ne. Na srečo je toplota, ki jo je razvijal Reisetov in Regnaultov aparat, v izstrelku še nekako dvignila tempera-turo, tako da so jo lahko brez prevelike potrošnje plina vzdržali na znosni višini.

Toda opazovanje skozi okence je postalo zelo težavno. Vlaga v kroglj se je na ste-klju zgoščevala in pri priči zmrznila. To motno prevleko so morali z nenehnim drg-njenjem odstranjevati. Kljub vsemu pa so lahko ugotovili nekaj zelo zanimivih pojavov.

Če bi bilo na tej nevidni polobli res kaj zraka, bi vsekakor morali opaziti zvez-dne utrinke, kako na svoji poti puščajo sledove za seboj. Če bi izstrelek letel skozi zračne plasti atmosfere, bi morali slišati kak zvok, ki bi kot odmev prihajal do njih, ko bi se odbijal na lunini površini: go-tovo bi slišali na primer bučanje vetra, trušč plazov ali bruhanje še delujočega ognjenika. In če bi se iz teme prikazal ognjenik, mar ne bi videli njegovega žare-čega sija? Če bi taka dejstva pazljivo pre-

— »Nu le, pojdite, pojdite,« odvrne pe-telin.

In so šli in šli, dokler niso prišli do pa-stirske kočice, pred katero je lenaril pes. Ko pes zagleda čudno družbo, skoči na noge, si otrese prah, zavihne rep in vpraša: »Kam pa, kam tako hitro, boter pete-lin?«

Petelin je odgovoril kakor drugim in pes se jim je pridružil. Tako so šli dalje; srečali in pobrali so gredé osla, potem vola in še nekaj drobne živine.

Potem so šli in šli. Že so bili zelo lačni, ker so ves dan bežali, in noč se je bližala. Šli so skozi velik gozd vedno dalje, dokler ni postala že črna tema. Tedaj niso mogli več dalje, ustavili so se lačni, trudni in

motrili in skrbno ugotovili, bi lahko osvet-lili zamračeno vprašanje luninega sestava. Zato sta Barbicane in Nicholl potrpežljivo stala pri oknu in ko skrbna zvezdoslovca vztrajno opazovala luno.

Toda lunina plošča je ostala nema in temna. Ni odgovarjala na vprašanja, ki sta ji jih stavila strastna učenjaka.

Zato je Michel na videz upravičeno pri-pomnil:

— Če bi še kdaj krenili na tako pot, bi bilo vsekakor dobro izbrati čas ob mlaju.

— Res bi bil to ugodnejši trenutek, je odgovoril Nicholl. Priznam sicer, da na svoji poti ne bi videli lune, ki bi jo skrivali sončni žarki, pač pa bi v zameno vi-deli zemljo, ki bi bila vsa osvetljena. In če bi leteli okoli lune, kakor letimo sedaj, bi vrh tega imeli tudi to prednost, da bi videli z zemlje nevidno poloblo veličastno osvetljeno.

— Tako je, Nicholl, je odvrnil Michel Ardan. Kaj pa ti misliš, Barbicane?

— Jaz mislim tole, je resno odgovoril predsednik. Če bi še kdaj odšli na tako pot, bi krenili ob istem času in v enakih okol-nostih. Zamislita si, da bi bili dosegli svoj cilj: ali ne bi bilo boljše najti celine po-polnoma razsvetljene, kakor pa zavite v popolno temo? Mar se ne bi bili tako bolje namestili? Prav gotovo. Kar pa se tiče tiste lunine polovice, ki je z zemlje ne vidiš, bi si jo bili ogledali na svojih raziskoval-nih pohodih po lunini krogli. Zato smo čas polne lune srečno izbrali. Morali bi bili le dospeti na cilj, zato pa ne bi bili smeli kreniti s poti.

(Dalje)

obupani. Petelin sfrfoli na visoko drevo in zagleda daleč majhno lučico. Ko je pove-dal tovarišem o luči, so se vsi razveselili in se vsi skupaj odpravili proti tistemu kraju. Tako so prišli k samotni hiši.

Petelin, ki je bil poglavar vse družbe, je rekel oslu: »Postavi se k zidu pod okno in pes naj ti stopi na hrbet, da lepo po-gleda, kaj in kako je v hiši.«

Osel se je prislonil k zidu, pes mu je skočil na hrbet in, ko je pogledal skozi okno, je videl, da so bili ravnokar zvrnili polento ter se pripravljali k večerji. Polna hiša jih je bila in bili so razbojniki. Ko petelin to sliši, veselo poskoči in reče: »Dobro, dobro! Čakajte, vse bo našel! Ži-velj mi! Živelja naša koža! Ne poginemo še za lakoto! Poslušajte me zdaj: Jaz zle-tim na tole smreko, da vidim, kaj se bo godilo v tej hiši, vi pa se poskrijte tu in tam okoli hiše. Kadar bo pravi čas, zaki-rikam na vse grlo in, ko me boste sli-šali, naj se vsak oglasi kar najbolj grom-ko in srepo.«

Tako so storili. Petelin je zletel na smre-ko, ostale živali pa vsaka na svoj ogel.

Medtem so se razvrstili razbojniki okoli velike mize in začeli večerjati. Tedaj pa je petelin tako zakikirikal, da bi se mu skoraj grlo razpočilo. Ko so ga zaslišale druge živali, se je vsaka napela, da dá svoj glas: osel zariga, vol zamuka, raca zagogota, mačka srepo zamijavka, pes za-grči in zalaja in vsaka druga stvar se ogla-si po svoje. Tako nastane tako grozovit hrup okoli hiše, da se razbojniki silno prestrašijo, popuste večerjo, zbeže iz hiše in se poskrijejo daleč po gozdu.

Tačas so pa živali stopile v hišo, se na-jedle vsega dobrega in se lepo okrepčale. Potem so šle počivat. Petelin je zletel v dimnik, mačka je počepnila na ognjišče, pes se je raztegnil pod mizo, raca se je spravila v čebrič, ki je bil napolnjen z vo-do, osel se je zavalil na tla pri vratih, vol je pognil nedaleč ob steni in vsaka ži-val si je izbrala svoj kotiček.

Ko so že vse pozaspale in se jim je že lepo sanjalo, se je pritihtapil eden od razbojnikov k hiši in pokukal skozi okno, da vidi, kaj in kako je notri in če je še mogoče povečerjati. Ker je bilo vse temno in tiho, rahlo odpre vrata in stopi narav-nost k ognjišču, da zaneti ogenj. Ko se približa, zagleda kakor dva tleča oglja in začne hitro pihati vanje. Pa so bile le mač-je oči. Mačka jezno skoči na noge in ga opraska. Hudo ga je zaboletlo in nehote je vzdignil oči proti dimniku. Prav ta trenutek pa spusti petelin navzdol kokoš-njak, ki mu oblati oči. Zato pohiti razboj-nik k čebriču, da bi se umil. Kar se zbudi raca, silno vztrepeče v vodi s perutmi in ga vsega oškropi. Popade za brisačo, da bi se obrisal, pa ga ose, ki so se bile skrile počivat med gube brisače, jezno napadejo in opikajo. Odskoči od brisače k mizi in stopi psu na rep. Pes — ne bodi len — ga hitro popade za nogo in ga okolje. Pre-strasen se vrže k vratom, pa se zaleti v osla, ki ga tako krepko brcne, da pade volu na glavo. Vol, razsrjen, ga kar z rogni vrže skozi vrata. Tako obleži nesrečni raz-bojnik ves pobit pred hišo. Spravi se po-časi na noge in odide proti tovarišem, ki so se tudi že vračali.

Videč ga tako prestrašenega in zdela-nega, so se mu začeli smejati in rogati. On jim je rekel: »O, ne smejte se, prijatelji! Po meni je! Grozno sem kaznovan in tu-di vam se bo tako godilo, če se vrnete v hišo. Vse hudo je nad nami, ker smo že toliko zlega storili. — Ko sem stopil v hišo, sem najprej hotel zanetiti ogenj in začel pihati v žerjavico, pa mi neka spaka obličje razpraska; vzdignem kvišku oči, pa mi jih neki zlomek zalije z malto; hitim se umi-vat, pa me škrt, ki je čepel v čebriču, vse-ga oškropi; grem k brisači, da se obrišem, pa je bila vsa pretkana z iglami; skočim k mizi, pa me satan s kleščami popade za nogo; vržem se k vratom, pa me neka hudoba tako hudo brcne, da priletim sa-memu vragu na roge; ta me pa kar skozi vrata zabrusi. In zdaj sami vidite, kakšen sem. Po nas je, vam pravim, po nas! Beži-mo, da se nam ne zgodi še kaj hujšega!«

Na te besede so se razbojniki vsi pre-straseni obrnili, zbežali in se razpršili na vse kraje, da o njih ni bilo več slišati v naši deželi. Vse to pa zaradi botra pete-lina, Bog mu daj zdravje!

JULES VERNE:

101

Potovanje na

Luna*)

Nicholl in Barbicane se nista dosti zme-nila za Michelove šale. Zapletla sta se v znanstven pogovor. Zanimalo ju je, v kakš-ni krivulji se giblje izstrelek. Prvi je me-nil, da v hiperboli, drugi pa v paraboli. V njunih razlagah je mrgolelo iksov. Svo-je trditve sta dokazovala v takem jeziku, da so se Michelu Ardanu ježili lasje. Raz-pravljala sta živahno in nobeden od njiju ni hotel drugemu na ljubo žrtvovati svoje ljubljene krivulje.

Ker se je ta znanstvena razprava vlekla v nedogled, je Michela Ardana minila po-trpežljivost.

— A tako, je rekel, ali ne bosta, gospo-da kozinusa, še nehala drug drugemu me-tati parabole in hiperbole v glavo! Samo nekaj bi rad vedel, edino, kar je zanimi-vo pri vsem tem. Mislimo si, da se giblje-mo v prvi ali drugi krivulji. Prav. Toda kam nas bosta pripeljali?

— Nikamor, je odvrnil Nicholl.

— Kako nikamor!

— Gotovo, je rekel Barbicane. To sta dve nesklenjeni krivulji, ki se raztezata v neskončnost.

— O, učenjaka! je vzkliknil Michel. Všeč sta mi! Eh! Mar je važno, ali je to parabola ali hiperbola, če pa nas prva ka-kor druga odvede v neskončno veselj-stvo!

Barbicane in Nicholl sta se morala na-smehniti. Kar sta delala, je bila »umetnost

Pri nas na Koroškem

(Nadaljevanje s 4. strani)

nikova. Bila je zelo izobražena, a tudi zelo krotkega in milega značaja. Velik idealizem in optimizem je dičil njeno blago srce. Prepeljali so njeno truplo iz Celovca v družinski grob v Beljaku. Č. g. mestni župnik P. Mihael Sigl OFM pri sv. Nikolaju ji je ob grobu spregovoril nadvse blažilne in pretresljivo tolažilne besede v slovo, da se je zasolilo marsikatero oko. Z mnogobrojnim odredom uradništva carinske straže in številnim civilnim občinstvom sta se z tremi patri frančiškani udeležila njene zadnje poti tudi preč. gg. Ludovik Jank, župnik na Radišah, in Tomo Ulbing, župnik v Skočidolu, ter tudi mnogo drugih oseb iz fare Skočidol, kjer je pokojnica tekla zibelka. Za njo žalujejo mož, štirje sinovi, tri sestre in po smrti brata Tomeja, župnika v Podljudelju, brat-edinca, g. Janko Orasch, prometni uradnik v Podravljah, in vse ostalo sorodstvo in znanci. Rajna je sijajno obvladala tudi slovenski jezik in se ga je rada posluževala. Naše sožalje težko prizadeti družini dr. Arbeiter, vsem trem sestram (Radiše, Trabenče, Švica) in končno tudi bratu njenemu Jankotu in njegovi drugi ženi v Dolah! Tolaži vse Bog Sveti Duh in misel, da čeprav je umrla, živi pri Bogu!

SKOČIDOL — PODRAVLJE

Žetvena dela so po vseh vaseh končana, mnoga polja pa z zimsko pšenico posejana, za nasetve v prihodnji spomladi pa orjejo zemljo po njivah vsepovsod težki dvo- in trobradnji strojni plugi z mogočnim kolesjem. Kmetje so z vsemi pridelki — žitom,

krompirjem, koruzo, senom in z otavo zadovoljni. Vsak lahko reče: »Delo moje in mojih ljudi je Bog zopet blagoslovil. Čast mu bodi in zahvala!« — Kdor še ni, bo moral pa zdaj napraviti drva, kurivo in netivo in steljo za bližajoči se zimski čas. — Vsled dolge suše je zdaj že po več vaseh manjkalo vode. Zadnje deževje je pa studence in vodovode spet napolnilo. Dež pa ne pride — kakor tudi vse drugo ne — sam od sebe, temveč tisti ga pošlje, ki je začetkom sveta ustvaril nebo z ozračjem in megami — Bog. Slava mu! V začetku listopada je žalno zvonjenje v Podravljah in v Skočidolu sporočalo okolici, da je smrt po dveh mesecih presledka spet opravila svoje bridro delo. Na podravelskem pokopališču smo položili ob številni udeležbi vernikov k trajnemu počitku 69-letno *Magdaleno Woschitz (Božič)* iz Nove vesi, ki jo je odlikovala otroška vernost in pobožnost. Na vernih duš dan je bila v Šentjakobu v Rožu in v Lipi na grobovih svojih rajnih, utrujena se je vrnila z dolgih potov, omahnila in previdena z svetim oljem in papeškim blagoslovom, ne da bi se zavedla, je po nekaj urah izročila Bogu svojo dušo. Spoved z sv. obhajilom je pa menda prejela pri svojih romanjih na te svete dni. Vsako leto je šla na Marijino vnebovzetje od tu peš romat na Freudenburg za Blatogradom, vse skupaj 39-krat! Kdo ji je enak? V Skočidolu pa je po nepričakovani nagli smrti bil pokopan 43-letni družinski oče in pomožni delavec *Franc Greibl* iz Dragnič. Za njim žalujejo žena-vdova in dva mladostna otroka. Bodi obema večni mir nad zvezdami!

V deželi zelene rožce

(Nadaljevanje s 7. strani)

monirala s popackano srajco. Menda je tudi to spadalo v okvir romanja. Za kosilo smo pospravili še juho z rezanci in se nato podali na vlak. Gruntarski so nam zavidali vožnjo z vlakom, mi njim seveda vožnjo s »paručem« (koleselj). Koles je bilo takrat še malo, še manj seveda avtomobilov, saj je bil praznik za nas, če smo kateriga videli. Kmetje, katerih obiralci so prišli v Petrovce, so se pripeljali z lojtrskimi vozovi, ki so jih imenovali »parizarje«. Bili so to vozovi, katerih platišča so bila široka do 18 cm. Po dvajset do trideset oseb so naložili na nje in hajdi po dolini. Težki konji so rezgetali, njih oprava z medenimi okraski, katere je skrbno očistil hlapec ali kdo drugi za ta dan, se je lesketala in cingljala v poletnem soncu. Doma pa so za tisti dan pustili dedke in babice, da so oskrbovali živino in za obiravce postlali na podu za čevljev visoko ovsnene slame, po njej pa pogrnili z domačega platna rjuhe, ter tople odeje, da se ne bodo mogli obiravci pritoževati. Tudi mize in stole, za primerno število oseb je gospodar pripravil, ker večerja bo na podu, zajtrk in južna bosta pa itak na njivi.

Po kratkem pomenku doma so se obiralci odpravili spat, saj je noč kratka, vstati pa bo treba zarana, kajti Micke, Lojzke, Ančke in Francke se bodo jutri pomerile, katera bo hitrejša pri obiranju. Ni samo v njenem interesu, da ga čim več in lepše nabere, temveč tudi v gospodarjevem. Od »utragljencev« (lenuhov) ima pač samo zgubo, ker ga mora hraniti. Savinjec rano vstaja in njegovi pridnosti odgovarja tudi njegovo blagostanje. Veliko dela in nekaj molitve, to drži njega pokoncu in ga bo

držalo, dokler bo zemlja osebna last njegova. S sv. Pavlom, ki pravi: Kdor ne dela, naj tudi ne je, se Savinjec prav dobro strinja. Drugi dan zarana, ko se še zvezde na nebu bliščijo, je že na njivi sin brat ali najeti delavec, ki vzdiguje pet do sedem metrov dolge hmeljske drogove z napravo, ki ji pravijo »maček«.

Istočasno pa razdeljuje doma gospodar lesene križe, na katere položijo hmeljevke. Na njivi, ki jo je že prejšnji dan označil gospodar za zrelo, se začne. Storžek je zrel, če ga stisneš z palcem in kazalcem, da zašumi in to šelestenje se mora ponoviti pri vsakem nadaljnjem prijemu. Storžek mora imeti 1 do 2 cm dolg pecelj, sicer se pri sušenju, ko je od 40 do 50 stopinj vročine, zdrobi, in »Lupuline«, to je hmeljska moka, izpade, kar povzroča, da hmelj trpi na kvaleteti. Savinski hmelj imenovan »Golding«, ima to prednost, izmed vseh na zemeljski obli, da najdalje drži smolo in je na ta način eden najboljših za železno rezervo. Svet križ božji, vzdihne gospodar, ne več kot po tri storžke skupaj in brez listov, sicer bom meril temu primerno, tako in enako je slišati po vseh hmeljiščih doline. Kljub resnim gospodarjevim ukazom je po hmeljiščih zaorila pesem, ne zborovska, pač pa ljudska iz srca.

Tako nekdanj. Danes ni več tako. Današnji rod, ki je zrasel med vojno, v letih strahote in preseljevanja, je dobil pečat molčečnosti. Roditeljem je v tej žalostni dobi zamrl glas na ustnicah in to je prešlo tudi na otroke. Toda delo gre kljub temu naprej. Jutranje obiranje ni baš prijetno, ker je hmelj radi rose moker, osma ali deveta ura pa ga že posuši in takrat se šele pozna, da vreča vidoma raste v

senčnem zatišju. Če te raskava hmeljska vejica potegne po obrazu, se ti napravi lisa, ki tembolj peče, čim bolj pripeka žarko sonce. Tudi na prstih se ti nabira rumeno rjava smola, ki pride do veljave posebno pri mali južini. Da, to je svojevrstna dišava, ki se razširja po celi dolini. Vse to se prenese in pozabi v mislih na »baletke« (izkaznice z gospodarjevim žigom, ki vsebujejo toliko in toliko škafov). Tudi jaz sem se letos lepega popoldne oborožil z vrečo, in košaro, ter pohitel preko ceste, ki smo jo nekdanj imenovali Dunajska ali cesarska. Tako široka se nam je nekoč zdelala otrokom, ker smo bili navajeni pač kolovozov, sedaj se mi pa obratno zdi majhna proti sedanji novi, ki je sedem metrov široka. Tako, sedaj pa ljuba ženka, pomeriva se, kdo bo hitrejši pri obiranju, sem dejal in vrgel štango na križ.

»Bog in ta svet križ božji.« Z vso strastjo, kot da bi hotel zamujeno nadomestiti, sem se zariil v košat hmelj, ki je že dobival sem in tja rjavo lisasto barvo. Prsti so se mi sami poglabljali v kobule. Ob štirih pripelje brat prazne hmeljske košare, malico kruh in jabolčnik.

»Alo k malajuzn, in če ima kateri za zmeriti!«

»Ja, ja,« so se odzvali od vseh strani, jaz sem gledal svoje smolnate roke in vprašal brata: »Kje je kaj vode?« — »Figol! Sej veš kako! je odgovoril brat. Se ti pozna, da si prišel iz mesta, ali misliš, da ti bo škodovalo, če obližneš malo grenkobe zraven.«

(Konec prihodnjic)

Cvetlični vonj — smetonasen strup

Skoraj ne bi verjeli, da je vonj cvetic, ki nas tako prijetno obdaja in ki je tudi vaba za žuželke, mimogrede hudo orožje. Manj je znano tudi, da so med cveticami simpatije in sovražstva. Vsakodnevna izkušnja pa to potrjuje.

Tako ni na primer mogoče dejati šmarnic v vazo z drugimi cveticami, ker so šmarnice silno nedružabne. V svoji bližini ne prenašajo drugih rož, ter jih uničujejo s svojimi strupenimi plini, ki so nevarni le za drugo cvetje.

Ni pa le samo šmarnica tako sovražno razpoložena do svojih vrstnic. Tudi vrtnice so najrajši same. Rezedo v isti vazi zastripajo že v nekaj minutah. Rože in nageljni pa so nasprotniki, ki se ne spuščajo v boj, a če jih damo v isto vazo, izgube duh. Ugotovljeno je, da mak ne mara bele lilije, narcise pa imajo veliko antipatijo do potočnic.

Lahko bi še dolgo naštevati primere sovražstva med raznimi vrstami cvetic. Svoj strup izločujejo ali v vodo, v naravi v zemljo, ali pa širijo strupene pline. Včasih se zgodi, da usahneta pri tem boju obe nasprotnici, če ima namreč napadena cvetlica še časa, da tudi ona spusti strupeni plin.

Znano je, da šopki sivke in medene detelje varujejo volneno obleko v poletnih mesecih pred molji, katere uničujejo.

Sodobna znanost je ugotovila, da je česen eden izmed najbolj nevarnih sovražnikov bakterij, ki povzročajo toliko bolezni. Ob njegovem duhu poginejo vse bakterije.

Pretep zaradi pomanjkanja živil v Vzhodni Nemčiji

V Vzhodni Nemčiji vlada zelo veliko pomanjkanje sadja in sočivja. Pred neko državno trgovino v Brandenburgju so nekega jutra že na vse zgodaj stale v vrsti gospodinje in miroljubno čakale, da pridejo na vrsto ter nabavijo pripadajočo količino te dragocene, v sovjetskem raji tako redke dobrine matere narave. V vrsti so bile nemške gospodinje, pa tudi žene sovjetskih vojaških in civilnih funkcionarjev, ki službujejo v sovjelizirani Vzhodni Nemčiji. Žene so kot ponavadi, miroljubno »opravljale«, ko je naenkrat uprava trgovine razglasila, da gredo jabolka in solata proti koncu ter, da lahko postrežejo samo še 30 do 40 sovjetskih gospodinj. Na to je med Nemkami in Rusinjami izbruhnil pretep ter so ena drugo vlačile za lase in zmerjale s cipami. Hude žene, bi rekel Drabosnjak. Pomirila jih je šele policija in nato je bila prodaja jabolk in solate Nemkam sploh prepovedana.

GLEDALIŠČE V CELOVCU

„Plavi ponedeljek“

bo zares v celovškem gledališču in kdor ne verjame, si ga lahko sam ogleda. Sicer pa ljudje o gledaliških igralcih radi take reči o »bohemstvu« verjamejo, čeprav pogosto neupravičeno. In tudi v tem primeru je tako, kajti gre za novo predstavo, ki jo pripravlja celovško gledališče in bo premiera v petek, dne 13. novembra. Je to igra J. B. Priestleya »In potem v ponedeljek zjutraj« (Und das am Montagmorgen), ki obravnava nenavadni podvig malomeščanskega bančnega uradnika Eagla, ki je nekega dne hotel vreči raz sebe morečo in monotono vsakdanjost običajnega življenja in je namesto v službo šel na pohod v gosposke salone. Priestley je oster in piker opazovalec našega časa, ki mu v svojih delih drži ogledalo. Zato nudi to delo marsikaj ogleda vrednega za vsakogar.

PROGRAM:

V Mestnem gledališču:

Četrtek, 12. 11. ob 20.15 uri: Der Arbeiterpriester, drama.

Petek, 13. 11. ob 20.15 uri: Und das am Montagmorgen, komedija.

Sobota, 14. 11. ob 20.15 uri: Die Geisha, opereta.

Nedelja, 15. 11. ob 15. uri: Fidelio, opera.

Sreda, 18. 11. ob 25.15 uri: Der Evangelimann, opera.

Četrtek, 19. 11. ob 20.15 uri: Die Geisha, opereta.

Petek, 20. 11. ob 20.15 uri: Die Zigeunerinsel, drama.

V Koncertnem domu:

Sobota, 14. in nedelja, 15. 11. ob 19.30 uri: Kennen Sie die Milchstrasse, komedija.

terije. Pomembno je, da je človek po zavžitju česna še teden dni zavarovan proti mnogim boleznim. Tudi čebula je sovražnik mnogih povzročiteljev bolezni, ne deluje pa tako dolgo kot česen.

Toda med cveticami in rastlinami vlada ne le sovražstvo, temveč tudi izrazito prijateljstvo. Tudi to so znali vrtnarji že izkoristiti. Tako varuje por repo pred muho, ki jo ogroža. Muha njegovega vonja ne prenaša. Kapucinska kreša ni le zdrava za človeka, ker mu daje vitaminov in uničuje bakterije, temveč je tudi prijateljica sadnega drevja, jabolk in hrušk, ker uničuje listne uši.

Sejem svetlega goveda

Drugi jesenski sejem Zveze rejcev svetlega goveda za Koroško in Štajersko bo v četrtek dne 19. novembra 1959 v rejni lopi v Št. Vidu ob Glini. Začetek ob 9.30 uri. Prigon, cenitev in uvrstitev v vrednostne razrede pa bo dan poprej, to je v sredo dne 18. novembra 1959 ob 13. uri. Prignali bodo 70 bikov in 100 visokobrejnih krav in telic. Vse živali so preiskane glede tuberkuloze in bacila Bang. Zaradi tega se vam nudi ugodna priložnost za nakup zdravih živali.

NOBELOVA MIROVNA NAGRADA ZA NOEL-BAKERJA

Posebni odbor norveškega parlamenta je podelil letošnjo Nobelovo mirovno nagrado angleškemu politiku in pisatelju Noelu-Bakerju. Sedaj 70-letni nagradjenec je spisal 6 knjig o razorožitvi in je podpredsednik laburistične stranke. V preteklosti je bil večkrat minister oz. državni tajnik v raznih vladah. V eno izmed svojih knjig je Noel-Baker zapisal: »Vojna je prokleta, umazana zadeva, ki je uničila eno civilizacijo za drugo.«

DARILA PREDSEDNIKA EISENHOWERJA

Neki časnikar si je zapisal vse glavne darove, ki jih je prejel ameriški predsednik Eisenhower za svojega bivanja v Beli hiši. Darovi so naslednji:

Čreda krav pasme »Angus«; poni; arabski konj; prašič, ki mu je ime Pansy; bik, vreden pol milijona lir; sto raznih dreves; rastlinjak; električni voziček za golf; mlatilnica; traktor; zid, dolg 25 metrov; dvatisoč električnih luči; slike in starinski stoli.

Poleg tega je ameriški predsednik dobil v dar še lepo vilo v vrednosti 150 milijonov lir.

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

NEDELJA, 15. 11.: 7.30 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo. — PONEDELJEK, 16. 11.: 14.00 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Intermezzo. — Narodno-gospodarski pomenek. 17.55 Za našo vas. — TOREK, 17. 11.: 14.00 Poročila, objave. — Koroški pevci. — SREDA, 18. 11.: 14.00 Poročila, objave. — Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 19. 11.: 14.00 Poročila, objave. — Kulturni koledar. — PETEK, 20. 11.: 14.00 Poročila, objave. — Slovenske pesmi — Iz popotne torbe. — SOBOTA, 21. 11.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — NEDELJA, 22. 11.: 7.30 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

MALI OGLASI

Pošten in priden knečki delavec sprejme službo hlapca. Ponudbe pod »Pošten« na upravo lista.

Iščem pošteno svinjarico, katera bi bila tudi desna roka gospodinje, čist moderen hlev, služba stalna, plača po dogovoru, Spodnja Koroška. Ponudbe na upravo lista.

Iščem hlapca, ki prime za vsako delo. Dobro plačilo in oskrba. Ponudbe poslati na: Betonwerk, Postlagernd St. Veit i. Jauntale.

Otroške hlače iz žameta, otroške hlače za smučanje, ugodno od 80.— šil. naprej.

Klagenfurt bei Sattler am Heuplatz.